

Bibliografski rad Šime Jurića: istraživanje inkunabula i povijesnih izvora o Cetinskoj krajini

Dukić, Toni

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:443147>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO

Akademska godina 2023./2024.

Toni Dukić

**BIBLIOGRAFSKI RAD ŠIME JURIĆA: ISTRAŽIVANJE
INKUNABULA I POVIJESNIH IZVORÂ O CETINSKOJ KRAJINI**

Diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, svibanj 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mojeg istraživačkog rada koji se temelji na objavljenoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad, u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Toni Dukić

*Ovaj rad posvećujem kćeri Mari i supruzi Klari, koje su bile nemjerljiva podrška
tijekom mojeg studiranja na Filozofskom fakultetu u Zagrebu*

UVOD

Šime Jurić (Sinj, 18. svibnja 1915. - Zagreb, 27. listopada 2004.) hrvatski knjižničar, klasični filolog i bibliograf jedan je od najboljih poznavatelja starih i rijetkih knjiga, rukopisa i inkunabula među Hrvatima. Poznat je najviše po svom radu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (NSK), gdje je od 1946. do 1979. bio voditelj Zbirke starih i rijetkih knjiga i rukopisa. Zaslužan je za temeljito sređivanje i reorganizaciju arhivskog gradiva u NSK koja je tokom njegovog radnog vijeka udvostručena. Jurić je bio na čelu projekta uređivanja i objavljivanja Kataloga rukopisa NSK u Zagrebu. Posebno se istaknuo u istraživanju hrvatskog latinizma i inkunabulistike. Zahvaljujući njegovom doprinosu, otkriveni su mnogi pisci koji dosad nisu bili spomenuti u povijesnim djelima hrvatske književnosti i inkunabulistike.

Kratki životopis Š. Jurića objavljen je u jednom izdanju časopisa *Cetinska vrila*, kojeg je uredio Frano Librenjak. Anica Nazor je u *Slovu* izdala tekst povodom smrti Š. Jurića. Vrijedan je i članak Igora Šipića, koji je u Zborniku povodom 300. obljetnice obrane Sinja 1715. godine (1715. - 2015.) pisao o doprinosu Š. Jurića proučavanju Sinjske alke. Najcjelovitiju bibliografiju radova Š. Jurića objavila je 2005. Tinka Katić, knjižničarska savjetnica i tadašnja pročelnica Hrvatskog zavoda za knjižničarstvo, u dvobroju *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* posvećenom upravo Š. Juriću. Bibliografiju rukopisne ostavštine Š. Jurića izradio je Drago Pažin, a čuva se u posebnom odjelu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Š. Jurić je pronašao cijeli niz inkunabula, sredio je više kataloga, od kojih se izdvaja Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Bogata je ostavština Š. Jurića Cetinskoj krajini. Izdao je zbirku dokumenata o Sinjskoj alki te na jednom mjesto sabrao svu bibliografiju o Sinju i Cetinskoj krajini do 1980. godine.

Ovaj rad je podijeljen na četiri dijela. U prvom dijelu rada govori se o mladosti, studiju i bibliografiji radova Š. Jurića. Drugi dio rada sadrži pregled Jurićevog rada na uređivanju knjižnica i pojedinih kataloga. U trećem dijelu predstavljeni su rezultati Jurićevog rada na polju hrvatske inkunabulistike. Četvrti, ujedno i posljednji dio rada, predstavlja Jurićev doprinos proučavanju povijesti Cetinske krajine, osobito Sinjske alke.

1. ŽIVOTNI PUT ŠIME JURICA

Š. Jurić je rođen 18. svibnja 1915. godine u Sinju, u nekadašnjoj Splitskoj ulici. Otac Špiro i majka Marija su imali ukupno četrnaestero djece, a Šime je bio sedmi po redu. Jurići su podrijetlom iz Trogirske zagore. U Sinj su stigli na poziv očeva strica Šimuna, koji je početkom 20. stoljeća u Sinju bio vlasnik jedne trgovine. Nakon stričeve smrt, otac Š. Jurića je naslijedio polovicu imanja te je nastavio voditi trgovinu. Obitelj Š. Jurića je zahvaljući tome uspjela “preživjeti” ratna previranja, budući da je većina Sinjana kupovala potrepštine u njihovoj trgovini. Njegovi roditelji su bili izuzetno radišni i štedišni ljudi, jednostavni, uviđavni, korektni u poslu pa su ih ljudi kao takve uvelike cijenili i poštovali. Slika 1. prikazuje kuću obitelji Jurić u Sinju, koja se nalazi u blizini Alkarkog trkališta u samom centru grada.¹

Slika 1. Kuća obitelji Jurić u Sinju

(Jurić, Š. (2005), Kako sam postao bibliotekar, *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 48, 30.)

Šimin otac se nije bavio politikom, ali je bio potpuno izgrađen i svjestan Hrvat. Kada je bilo potrebno, uvijek je bio spreman pomoći s ciljem dobrobiti sredine. Majka, s druge strane, bila je žena posvećena obitelji. Kao dijete koje je u najranijoj mladosti ostalo bez vlastite majke, razumjela je tuđe nevolje, pomagala je svakome koliko je mogla, živjela je za svoju djecu i obitelj te je bila velika vjernica. To je bila atmosfera u kojoj je on proveo svoje djetinjstvo, zajedno s trinaestero braće i sestara, od koji je nekoliko prikazano na obiteljskoj fotografiji (slika broj 2). Kada je došlo doba školovanja, nakon pet godina pučke škole, bilo je potrebno odabrati srednju školu za daljnje obrazovanje. U Sinju su tada postojale dvije gimnazije:

¹ Librenjak, F. (1996), Razgovor sa Šimom Jurićem, *Cetinska vrila*, 1 (7), 44.

Franjevačka klasična gimnazija i Državna realna gimnazija. Klasična gimnazija bila je poznata kao izuzetna škola pa se Š. Jurić upisao u nju i završio četiri niža razreda. Nije žalio za tim, obzirom da je u tom razdoblju stekao solidne temelje, posebice iz jezika koji su se tada učili u toj školi (grčki, latinski, talijanski, francuski i hrvatski). Nakon završetka nižih razreda, odlučio je prijeći u mjesnu Realnu gimnaziju, budući da je bila javna škola. Trebalo je ponovno polagati sve predmete iz svih razreda koje je već završio u Klasičnoj gimnaziji. Unatoč izazovima, uspio je redovito završiti školu i maturirati 1934. godine u Sinju.²

Slika 2. Š. Jurić (prvi slijeva) s majkom, sestrama i braćom u vrtu kuće u Sinju 1943. godine (Jurić, Š. (2005), Kako sam postao bibliotekar, *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 48, 31.)

Š. Jurić je nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja otišao na studij u Zagreb. Upisao je studij klasične filologije na Filozofskom fakultetu, koju je i završio 1940. godine. Usporedno s fakultetskim obvezama razvijao je svoje bibliotekarske vještine te je 1947. godine završio tečaj bibliotekarstva. Četiri godine kasnije je završio i paleografsko-arhivski tečaj pri Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu.³ Vrlo brzo nakon toga Jurić je došao do pozicije profesora u II. realnoj gimnaziji u Zagrebu. Izazvan ratnim neprilikama, krajem 1942. godine napustio je Zagreb i preselio se u Bol na otoku Braču, gdje je preuzeo ulogu nastavnika u mjesnoj Klasičnoj gimnaziji. Međutim, to razdoblje bilo je kratkog trajanja, svega godinu dana. Nakon toga, Brač su zadesila teška ratna iskušenja, što je rezultiralo njegovim prisilnim izgonom zajedno s brojnim domaćim stanovnicima otoka. Privremeno se sklonio u Kaštela i preuzeo ulogu odgojitelja u jednom Dječjem domu.⁴

² Librenjak, F (1996), Razgovor sa Šimom Jurićem, *Cetinska vrila*, 1 (7), 44.

³ Nazor, A (2006), In memoriam, Šime Jurić, *Slovo*, br. 54-55, 222.

⁴ Librenjak, F (1996), Razgovor sa Šimom Jurićem, *Cetinska vrila*, 1 (7), 45.

U međuvremenu, ratne neprilike su se smirile, omogućujući Š. Juriću povratak kući. Pred kraj 1944. godine, na poticaj dr. Stjepana Gunjače, pridružio mu se u Zadru i pomogao kao kustos Arheološkog muzeja. Njegova uloga obuhvaćala je rješavanje hitnih pitanja poput spašavanja spomenika u razorenim dijelovima grada, prikupljanje podataka za odštetne zahtjeve od Italije i slično. Jurić je ostao u Zadru godinu dana. S obzirom da su najvažniji zadaci bili izvršeni, zatražio je premještaj u Zagreb. Zahvaljujući razumijevanju njegovog poznanika, Sinjanina Čede Majića, premještaj se dogodio te je Jurić dobio posao u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Uskoro je imenovan kao voditelj Trezora, specifičnog odjela posvećenog Zbirci starih i rijetkih knjiga i rukopisa. Ovime se ostvarila dugo sanjana želja Š. Jurića. Smatrao je da može najviše doprinijeti upravo u bibliotekarskom području, gdje je mogao ispuniti svoje urođene istraživačke sklonosti, kao i svoje domoljubne osjećaje prema čuvanju i promicanju hrvatske kulturne baštine. U mirovinu je otišao 1980. godine.⁵ Umro je 2004. godine.

Čime je Š. Jurić zadužio europsku i hrvatsku povijest i kulturu najbolje pokazuje njegova bibliografija radova, a najcjelovitiju je priredila Tinka Katić, nekadašnja knjižničarska savjetnica i pročelnica Hrvatskog zavoda za knjižničarstvo. Bibliografija je tiskana u dvobroju *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* posvećenom upravo Š. Juriću. Na znanstvenom okupljanju pod temom *Kultura tiskarstva u Hrvatskoj: kanon i pograničje*, Katić je predstavila svoj rad pod naslovom *Bibliografija radova Šime Jurića: 1950.-2002.* Njezin obimni popis sadrži ukupno 108 bibliografskih jedinica. Jurić je prvi rad objavio 1947., a posljednji 2002. godine. Igor Šipić je usporedbom s katalogom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti utvrdio da na popisu T. Katić nedostaju tri Jurićeva rada.⁶

Za daljnja istraživanja života i rada Š. Jurića osobito je važan popis njegove rukopisne ostavštine koju je izradio Drago Pažin, a čuva se u posebnom odjelu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Rukopisna ostavština sadrži zanimljiva pisma od kolega povjesničara, književnika, prevoditelja i drugih, od kojih se izdvajaju imena kao što su Cvito Fisković, Floriano Grimaldi, Stjepan Gunjača, Drago Ivanišević, Stijepo Obad, Josip Ante Soldo, Ivan Supek, Franjo Šanjek i drugi. Dokumenti poput iskaznica iz raznih područja i pozivnica iz Viteškog alkarskog društva svjedoče o širini Jurićeva znanstvenog i književničkog interesa, a razna priznanja i nagrade potvrđuju njegovu predanost i doprinos u kulturi.⁷

⁵ Librenjak, F (1996), Razgovor sa Šimom Jurićem, *Cetinska vrila*, 1 (7), 45.

⁶ Šipić, I (2018), Doprinos Šime Jurića proučavanju Sinjske alke, 300. *obljetnica slavne obrane Sinja 1715. godine (1715. - 2015.): Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa*, 682.

⁷ Šipić, I (2018), Doprinos Šime Jurića proučavanju Sinjske alke, 300. *obljetnica slavne obrane Sinja 1715. godine (1715. - 2015.): Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa*, 682-683.

2. BIBLIOTEKARSKI RAD ŠIME JURIĆA

Za vrijeme rada Š. Jurića u NSK postignuti su značajni rezultati u obradi trezorske i rukopisne građe, kao i starih i rijetkih knjiga. Njegovom zaslugom stvoreni su abecedni katalog rukopisa, predmetni katalog rukopisa, indeks korespondencije, abecedni katalogi rijetkih knjiga, katalog knjižnice obitelji Kušević te katalog disertacija i magistarskih radnji. Unutar ovih kataloga evidentirano je preko 120 tisuća bibliografskih jedinica. Zahvaljujući Juriću fond Zbirke starih i rijetkih knjiga značajno je proširen, dok su prema njegovim preporukama u fond unesene brojne knjige iz područja bibliotekarstva, filologije te nacionalne i svjetske povijesti.⁸ Slične rezultate Jurić je postigao sređujući knjižnu građu i u drugim knjižnicama.

2.1. Š. Jurić bibliotekar koji je dijelio znanje

Š. Jurić detaljno elaborira svoje ideje, teorijske postavke i stavove o ulozi, statusu, djelatnosti i funkciji bibliotekara, istovremeno promišljajući o bibliotekarstvu kao kompleksnom području koje smatra zasebnom znanstvenom disciplinom. Osim osnovne funkcije prikupljanja, organiziranja i zaštite književnog blaga radi identifikacije kulturnog dobra, Jurić vidi bibliotekara i kao posrednika između znanja i njegovih korisnika. On je također nositelj i odraz odnosa između čovjeka i knjige, stručnjaka i građe. Prije svega, on čuva humanističku baštinu u njezinom izvornom smislu, a njegov pristup istraživačkom području posjeduje epistemološku i kognitivnu dimenziju, što su ključni preduvjeti za uspješnost i učinkovitost njegove stručnosti. To uključuje visoki stupanj obrazovanja, kulture, stečenog znanja, interesa, duhovnog istraživanja, inteligencije, stvaralačke znatiželje, analitičke dubine i kreativnosti te vladanje društveno-humanističkim i tehničkim disciplinama. Jurićev koncept bibliotekara obuhvaća različite aspekte njegove stručnosti, poput paleografa, filologa, povjesničara, bibliografa, katalogizatora, bibliofila, enciklopedista i leksikografa, čime odražava raznolikost njegove stručnosti.⁹

U prilogu posvećenom Jurićevom naslijeđu, Anica Nazor ističe njegove izuzetne doprinose, posebno naglašavajući njegov ključni doprinos na polju hrvatskoga latinizma i

⁸ Bačeković, A. (2002), Šime Jurić, Iz muzeja hrvatske knjige (Izbor književnih i kulturno-povijesnih rasprava, bibliografskih bibliotekarskih članaka i prikaza knjiga), Matica hrvatska, Zagreb, 2000., *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, 28, 1-2 (55-56), 257-258.

⁹ Schiffler, Lj (2009), Iz riznica hrvatske knjige, *Prilozi*, 69-70, 193-194.

inkunabula. Jurić je prvi okupio sve hrvatske pisce latiniste na jednom mjestu, obuhvaćajući ne samo one iz Hrvatske, već i bunjevačke, gradišćanske i moravske Hrvate.¹⁰

Jurić je tokom svog profesionalnog trajanja ostvario nekoliko značajnih suradnji. Ljerka Schiffler posebno ističe uspješnu suradnju s Vatroslavom Frkinom¹¹, stručnjakom za istraživanje knjižnih rariteta u hrvatskim arhivima i knjižnicama, fokusirajući se na prva filozofska tiskana djela od 17. do sredine 19. stoljeća. Rezultati njihovog zajedničkog rada očitovali su se kroz objavljene kataloge građe u Slavonskom Brodu i Brodskom Posavlju (1980.), inkunabule crkvenih institucija u Hrvatskoj (1988., 1990. i 1991.). Njihova suradnja također obuhvaća nove spoznaje o djelima i rukopisnoj ostavštini pisca i povjesničara Franje Glavinića iz 17. stoljeća, posvećenog tiskanju glagoljskih knjiga.¹²

Iznimno važan aspekt Jurićevog angažmana ogleda se u uskoj suradnji s istaknutim članovima Staroslavenskog instituta, stručnjacima za paleoslavistiku i paleokroatistiku, fokusiranom na pripremu i predstavljanje kritičkih izdanja glagoljskih spomenika. Ovim radom popunjavaju se praznine u znanju te donose na svjetlo dana neki dosad nedovoljno istraženi i nepoznati tekstovi. U tom kontekstu, važno je naglasiti izuzetno velik i neprocjenjiv znanstveno istraživački doprinos Vjekoslava Štefanića i njegovih nasljednika poput Marije Agnezije Pantelić, Anice Nazor, Matea Žagara, Biserke Grabar, Ivanke Petrović te mnogih drugih. Jurić je, među ostalim, radio s Anicom Nazor na projektu izložbe o Zagrebu kao čuvaru bogatstva rukopisne i tiskane baštine hrvatskog glagolizma. Također je usko surađivao s drugim znanstvenicima, uključujući Franju Šanjeka, stručnjaka za kulturnu i crkvenu povijest iz dominikanskog reda. Njihova suradnja rezultirala je izradom kataloga zbirki inkunabula dominikanskih knjižnica te rukopisne baštine pavlinskih samostana diljem Hrvatske (Lepoglava, Remete i drugi redovi).¹³

2.2. Metodologija rada Šime Jurića

O izvorima i ishodištima, metodama sveukupnog povijesno-znanstvenog i stručno specijalističkog istraživanja govori Š. Jurić, i to ne samo onog bibliotekarskog nego i povijesti knjige i knjižnica uopće. Uz opća pitanja metodološke naravi, lingvističke i filološke metode,

¹⁰ Nazor, A (2006), In memoriam. Šime Jurić, *Slovo*, 54-55, 223.

¹¹ Vatroslav Frkin (Domaslovec, Samobor, 9. veljače 1939.), hrvatski katolički svećenik, franjevac, istraživač arhivskog i knjižničkog blaga.

¹² Schiffler, Lj (2009), Iz riznica hrvatske knjige, *Prilozi*, 69-70, 190.

¹³ Schiffler, Lj (2009), Iz riznica hrvatske knjige, *Prilozi*, 69-70, 190-191.

katalogiziranja, Jurić daje detaljne stručne opise i obrade rukopisnih zbirki, tog slabo istraženog dijela povijesti tiskarstva. Jurić sudjeluje u mnogim znanstveno istraživačkim projektima, piše obavijesti i enciklopedijske članke o dosad nepoznatim djelima i autorima u Hrvata. Kroz ove radove, istražuju se i rasvjetljavaju pitanja širokih interdisciplinarnih znanstvenih područja, posebice pomoćnih povijesnih znanosti, uključujući paleografiju i njezine kriterije. Primjerice, proučavaju se teme poput komparacije, podrijetla ili provenijencije rukopisa te transkripcijskih sustava i metoda, uključujući fonetske, fonološke i transliteracijske pristupe.¹⁴

Širina Jurićeva obrazovanja i kulturnog znanja manifestira se kroz analitičke komentare njegovih istraživanja u domaćim i stranim knjižnicama, uključujući lokacije poput Zadra, Trogira, Šibenika, Hvara (među ostalima) te strane destinacije poput Italije (Venecija, Napulj, Padova, Vatikan), Njemačke, Austrije, Mađarske, Francuske, Engleske i dr. U svojim prilogima posvećenim istraživanju i analizi hrvatskih inkunabula, Jurić je vođen pristupom koji nije usmjeren samo na vlastitu procjenu njihove sadržajne vrijednosti. Čak i kada je riječ o filozofskim djelima autora koji su u 15. stoljeću djelovali u velikim europskim sveučilišnim središtima, on naglašava svoj interes za novootkrivenim, nepoznatim imenima, djelima te životima starih hrvatskih humanista. Posebice se to odnosi na nedavno otkrivene inkunabule, o kojima će biti riječi u kasnijem dijelu rada.¹⁵

Otvorena pitanja i zadaci koje je Š. Jurić postavio svojim znanstvenim istraživanjima predstavljaju trajni izazov i inspiraciju za današnje i buduće istraživače hrvatske kulturne i duhovne baštine. Njegovi rezultati, postavljeni zadaci te metodološki i kritički pristup pružaju temelje za razvoj svijesti o širini materijalne i duhovne dimenzije te povijesnosti ljudskog mišljenja kao temelja stvarnog ljudskog postojanja. Jurić naglašava važnost čuvanja i zaštite knjiga te kulturnog i duhovnog blaga jednog naroda, istražujući položaj knjige kao odraza vremena, kulturnih pljački, otuđenja i stradanja knjižnica, arhiva i spomeničke baštine. Unatoč brojnim izazovima s kojima se susretao, mnoge teškoće u radu ostaju nepomirene, uključujući nedovršena arhivska istraživanja, sređivanje građe, inventarizaciju, tipologiju i opis dokumenata, izdavanje vrela, neadekvatne procjene te potrebu za kritičkim izdanjima. Š. Jurić je postavio temelje i obogatio ih velikom radnom energijom, što je trajno uklopljeno u kulturnu povijest hrvatskog naroda. Njegova ishodišta znanstvenog istraživanja ostaju ključna osnova za sveobuhvatno proučavanje, a Jurić svojim radom i doprinosom ostavlja nasljedstvo koje treba svjesno čuvati, a za koje je dobio najviša priznanja i nagrade.¹⁶

¹⁴ Schiffler, Lj (2009), Iz riznica hrvatske knjige, *Prilozi*, 69-70, 193-195.

¹⁵ Schiffler, Lj (2009), Iz riznica hrvatske knjige, *Prilozi*, 69-70, 194-196.

¹⁶ Schiffler, Lj (2009), Iz riznica hrvatske knjige, *Prilozi*, 69-70, 202.

2.3. Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

Jedan od najvažnijih postignuća Š. Jurića bilo je sređivanje kataloga rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Ukupan broj jedinica iznosi 3.670, bez uključivanja rukopisnih ostavština i zbirke korespondencije. Važno je napomenuti da ova zbirka ne obuhvaća najstarije rukopise na području Hrvatske, jer se većina njih čuva u nadbiskupijskim i samostanskim zbirkama te u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU). Ipak, objavljivanjem Kataloga, bila je želja omogućiti široj znanstvenoj i kulturnoj zajednici pristup i uvid u ovu zbirku. Njezina raznovrsnost čini je iznimnim izvorom za istraživanje hrvatske kulture i naših veza sa svijetom. Objavljivanje Kataloga rukopisa NSK koncipirano je kao serija knjiga. Prvu knjigu, koja sadrži opise 658 rukopisa, priredio je Dražen Budiša. On je također autor predgovora, u kojem sažeto prikazuje povijest rukopisne zbirke NSK. Osnova zbirke rukopisa NSK čini djela iz knjižnice ukinutog Isusovačkog kolegija u Zagrebu (1773.). Kasnije se zbirka proširivala putem donacija i kupovine. U njezin sastav ulaze rukopisi koje je Akademiji oporučno ostavio Baltazar Adam Krčelić (1777.), te darovane od strane Josipa Jelenića (1777.), grofice Eleonóre Patačić (1818.) i biskupa Maksimilijana Vrhovca (1818.). U zbirku su također uključeni rukopisi iz knjižnice bana Nikole Zrinskog, koju je Sveučilišna knjižnica otkupila 1892.-1893. godine, te više od 700 rukopisa kupljenih iz ostavštine Ljudevita Gaja. Iako se u opisima rukopisa spominje “Dar Zemaljskog arhiva u Zagrebu”, u uvodu nije naglašeno da je Zemaljski arhiv predao Sveučilišnoj knjižnici značajan broj rukopisa, uz dopuštenje Predsjedništva Zemaljske Vlade pod brojem 4946 Pr. od 19. listopada 1901. i brojem 1435 Pr. od 24. ožujka 1902. Sveučilišna knjižnica je tada ustupila Arhivu 53 isprave, većinom iz ostavštine Ljudevita Gaja.¹⁷

Velik dio rukopisa je doniran od strane Zemaljskog arhiva. Između ostalog, Zemaljski arhiv je Sveučilišnoj knjižnici ustupio i prijevod Svetoga pisma Staroga i Novoga zavjeta autora Bartola Kašića. U okviru te predaje, knjižnici su preneseni izuzetno vrijedni književni i glazbeni tekstovi, uključujući autografe *Porina* i *Ljubavi i zlobe* Lisinskoga, samo kao primjer. Također, Zemaljski arhiv je u drugim prilikama Sveučilišnoj knjižnici ustupio znatan broj rukopisa.¹⁸

¹⁷ Kolanović, J. (1993), Šime Jurić, Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Zagreb 1991., *Arhivski vjesnik*, (36), 304.

¹⁸ Kolanović, J. (1993), Šime Jurić, Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Zagreb 1991., *Arhivski vjesnik*, (36), 304.

Ovaj Katalog pruža osnovne informacije o rukopisima, uključujući naslov, vremensko razdoblje nastanka, vanjski opis rukopisa, kratki sadržaj, bilješke i literaturu. Svaki rukopis je identificiran rednim brojem (od 1 do 658), a signatura (s eventualnim prethodnim oznakama) nalazi se na kraju opisa. Pregled sadržaja često uključuje izvorne naslove poglavlja ili dijelova rukopisa, pri čemu se ti tekstovi doslovno prenose (transliteriraju) bez promjene veličine slova, dok se objašnjenja kratica stavljaju u zagrade. Katalogu je pridodano abecedno kazalo autora i naslova, s napomenom da će "kumulativna kazala za cijelu ediciju" biti objavljena u posljednjem svesku.¹⁹

Drugi dio Kataloga rukopisa NSK u Zagrebu obuhvaća rukopise od broja 659 do 1416, koji su povezani (iako ne u potpunosti) s oznakama R 3671-4466. Kao i u prvom dijelu, rukopise je obradio Š. Jurić. Rukopisna zbirka NSK obuhvaća širok spektar pisanih arhivskih materijala, uključujući srednjovjekovne kodekse, liturgijske knjige, rukopise različitih tema (pravo, medicina, teologija, prirodoslovlje itd.), književne rukopise te raznoliku korespondenciju pojedinaca i spise različitih institucija. Objavom ovog Kataloga postavlja se i pitanje granica između arhivskog gradiva čuvanog u arhivima i knjižnicama. U Hrvatskoj je nakon 1952. godine bilo nekoliko pokušaja, čak je izrađen nacrt za razgraničenje, no do njegove primjene nije došlo.²⁰

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu objavila je i treći dio Kataloga rukopisa NSK, koji obuhvaća inventarne brojeve 1417-2130, odnosno signature R 4467-5449. Nastavkom objavljivanja Kataloga rukopisa dobiveno je dragocjeno informativno sredstvo o jednoj od najznačajnijih zbirki rukopisa čuvanih u Hrvatskoj. U ovom dijelu kataloga ističu se nekoliko velikih osobnih arhivskih fondova ili ostavština koji su fragmentarni. Među iznimno važnim osobnim arhivskim fondovima koji su ovim sveskom obuhvaćeni su oni Ljudevita Gaja, Franca Miklošiča, Vladimira Lunačeka, Stjepana Ivšića, Vatroslava Jagića, Vladimira Varićak i drugih. Ipak, istina je da se, pomoću abecednog kazala autora i naslova, može utvrditi koji "rukopisi" pripadaju određenom osobnom arhivskom fondu ili ostavštini. Josip Kolanović iznosi u svom osvrtu svoje uvjerenje da ovaj Katalog rukopisa predstavlja izuzetno koristan vodič za istraživače hrvatske kulturne baštine. On smatra da ovaj Katalog pruža vrijedan

¹⁹ Kolanović, J. (1993), Šime Jurić, Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Zagreb 1991., *Arhivski vjesnik*, (36), 305-306.

²⁰ Kolanović, J. (1993), Šime Jurić, Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Zagreb 1991., *Arhivski vjesnik*, (36), 306.

putokaz za proučavanje obilja pisanih izvora koji sada, po prvi puta, postaju dostupni široj javnosti.²¹

2.4. Rukopisi Istre, Kvarnerskih otoka, Hrvatskog primorja, Podgorja i G. Kotara

Š. Jurić je u NSK uredio i organizirao rukopisnu građu regija Istre, Kvarnerskih otoka, Hrvatskog primorja, Podgorja i Gorskog Kotara. Ova vrijedna građa sada je pohranjena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, zahvaljujući Jurićevom trudu te je pravilno katalogizirana i dostupna javnosti. Jurić je klasificirao svu građu prema njihovom porijeklu ili direktnom povezanosti s određenim područjima. Najveći broj jedinica odnosi se na Istru i njene dijelove, zatim na Rijeku, Vinodol i Senj, dok je manji broj jedinica povezan s drugim spomenutim regijama. Svaka jedinica opremljena je signaturom koja označava gdje se rukopis čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.²²

Posebno je istaknuto da NSK posjeduje značajan fond umnoženih spisa i izdanja vezanih uz Narodnoslobodilačku borbu (NOB) iz svih dijelova Jugoslavije. Ovaj bogati fond posebno obuhvaća navedena područja. Cijela zbirka smještena je u Trezoru Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, pod oznakom R V. Organizirana je u podskupine prema republikama (H, BH, SI itd.), unutar kojih se nalaze dva odvojena niza: knjige i brošure te periodika.²³

2.5. Šime Jurić i katalog rukopisa austrijske Nacionalne knjižnice

Austrijska Nacionalna knjižnica predstavlja obimnu zbirku rukopisa i tiskanih knjiga. Š. Jurić, u svom osvrtu na katalog rukopisa ove knjižnice, ističe posebno bogatstvo iluminiranih rukopisa i inkunabula. Spomenuti katalog započeo je izlaziti 1923. godine kao zasebna serija pod naslovom *Beschreibendes Verzeichnis der illuminierten Handschriften in Osterreich*,

²¹ Kolanović, J. (1995), Šime Jurić, Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice, knjiga 3, Zagreb 1994., *Arhivski vjesnik*, (38), 248-250.

²² Jurić, Š. (1980), Rukopisna građa u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu koja se tiče Istre, kvarnerskih otoka, Hrvatskog primorja, podgorja i Gorskog kotare, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 23 (1980), 215-216.

²³ Jurić, Š. (1980), Rukopisna građa u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu koja se tiče Istre, kvarnerskih otoka, Hrvatskog primorja, podgorja i Gorskog kotare, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 23 (1980), 216.

objavivši do 1938. godine ukupno šest svezaka. Unatoč prvobitnoj procjeni da će biti potrebno izdati četrdeset svezaka, uprava austrijske nacionalne knjižnice donijela je odluku o izdavanju kratkog inventarnog popisa. Taj popis donosi samo najosnovnije bibliografske podatke o građi. U roku od manje od tri godine, uspjeli su objaviti dva sveska planiranog inventara. Radi se o ukupno šest stotina stranica sitno tiskanog teksta, čineći ovo neprocjenjivo blago svjetske kulture koje obuhvaća razdoblje od 6. do 20. stoljeća.²⁴

Š. Jurić je kritički analizirao austrijski katalog te ukazao na njegove nedostatke. Prema njegovom mišljenju, podaci iz određenih primjera nisu uvijek provjereni niti ispravljani sukladno novijoj literaturi koja je dostupna za neka djela. Jurić ističe da priređivaču nije uvijek uspjelo postići dosljednost u opisima jedinica, dok pojedini opisi ne pružaju cjeloviti sadržaj cijelog kodeksa.²⁵

Jurić je u katalogu tražio zapise povezane s južnoslavenskim područjem. U prvom svesku primijetio je ukupno osam starih pergamentskih kodeksa s područja Slovenije. Posebno je istaknuo Radonovu Bibliju na latinskom jeziku, napisanu tijekom opatstva Radona (790. - 808.), vjerojatno u Francuskoj. Rukopis *O kugi* čini se da je istarskog porijekla i vjerojatno je nastao u Kopru u drugoj polovici 15. stoljeća. Jurić nije zaobišao ni kodeks napisan u Rimu između 1535. i 1543. godine, kojeg smatramo važnim jer su mu stranice iluminirane rukom hrvatskog velikana Julija Klovića. Š. Jurić također spominje *Pisma raznih* na talijanskom jeziku, uz poseban crtež Imotskog iz 1717. godine. Također su značajni talijanska rasprava o ribarstvu, posebno dio koji se odnosi na festival sv. Vlaha, te njemački izvještaj grofa Lilienberga o službenom putovanju po Dalmaciji od 1832. do 1834. godine. Ovaj izvještaj napisan u Zadru 1834. uključuje karte, planove i slike narodnih nošnji. Posljednji kodeks koji Jurić ističe je djelo *Cattani, Baldassare de. Notizie storiche delle principali città, terre ed isole di Dalmazia*, uključujući i kartu. Prema inventaru, rukopis je napisan negdje u Dalmaciji 1819. godine.²⁶

U drugom svesku austrijskog inventara pažnju najviše privlači skupina slavenskih rukopisa. Najveći dio te skupine je hrvatskog i srpskog podrijetla. Od ukupno 75 opisanih kodeksa 58 je srpskih ćiriličnih, a osam hrvatskih glagoljskih. Ostalih dvanaest rukopisa pripada bugarskom, ruskom i staroslavenskom jeziku. Jurić je popisao sve te kodekse.²⁷

²⁴ Jurić, Š. (1960), Novi katalog rukopisa austrijske nacionalne knjižnice, *Slovo*, (9-10), 211-212.

²⁵ Jurić, Š. (1960), Novi katalog rukopisa austrijske nacionalne knjižnice, *Slovo*, (9-10), 212-215.

²⁶ Jurić, Š. (1960), Novi katalog rukopisa austrijske nacionalne knjižnice, *Slovo*, (9-10), 216-219.

²⁷ Jurić, Š. (1960), Novi katalog rukopisa austrijske nacionalne knjižnice, *Slovo*, (9-10), 212-215.

3. ŠIME JURIĆ I INKUNABULE

3.1. Jurić o hrvatskim inkunabulama

Knjige otisnute do kraja 15. stoljeća (do kraja 1500. godine) nazivaju se inkunabulama (lat. *in cunabula*= u povojima). Nikada nisu popisane sve inkunabule, ali procjenjuje se da je otisnuto oko 30.000 različitih naslova u oko 20 milijuna primjeraka.²⁸ Šime Jurić je 1984. godine zabilježio da postoji ukupno sto pedeset tiskanih knjiga (inkunabula) koje su objavili domaći pisci, urednici, izdavači ili tiskari. Jurić naglašava da su hrvatski pisci igrali ključnu ulogu u izazovnom vremenu naše povijesti. To su bili dani općeg uništavanja hrvatske zemlje, njezinih materijalnih, ekonomskih i kulturnih dobara, te ljudske snage. Turska ekspanzija imala je ogroman utjecaj na ovaj prostor pa je stvaranje kulturnih dobara u takvim okolnostima bilo izuzetno teško. Stoga Jurić ističe uspjeh hrvatskih književnika i izdavača, izjednačavajući ih s najvećim dostignućima naroda zapadne Europe.²⁹

Jurić je hrvatske inkunabule podijelio u tri skupine³⁰:

1. inkunabule pisane hrvatskim jezikom (odnosno staroslavenskim jezikom hrvatske redakcije), koje su tiskane glagoljicom ili latinicom
2. hrvatske inkunabule objavljene na drugim stranim jezicima, tj. na latinskom, tada glavnom međunarodnom jeziku Europe te na talijanskom jeziku
3. inkunabule koje su tiskali ili izdali hrvatski tipografi i izdavači koji su djelovali izvan svoje zemlje.

Prema Juriću, inkunabule prve skupine su na hrvatskom jeziku, dok su neke čak i tiskane na području Hrvatske. Iz te prve skupine poznato je ukupno devet djela. Pet ih je tiskano glagoljicom, a četiri latinicom. Jurić donosi kronološki njihov popis:

1. glagoljski *Misal* - svečar iz 1483. godine, nije navedeno mjesto njegovog tiska;
2. glagoljski *Brevijar* tiskan oko 1491. godine. To je Brevijar koji je, najvjerojatnije tiskan u Kosinju;
3. glagoljski *Brevijar* iz 1493. godine, tiskan u Mlecima;
4. glagoljski *Misal* iz 1494. godine, tiskan u Senju;

²⁸ Hebrang Grgić, I. (2018), *Kratka povijest knjižnica i nakladnika: s kodovima i aplikacijom*, Zagreb, 81.

²⁹ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 81-82.

³⁰ Jurić, Š. (1984). Hrvatske inkunabule. *Slovo*, (34), 82.

5. *Evandelistar Bernardina Spliciánina*, tiskan u Mlecima 1495. godine, prvo dosad poznato djelo tiskano na živom hrvatskom govoru (na čakavsko-ikavskom narječju srednje Dalmacije);
6. *Ispovid, ku je svaki karstjanin dužan imati*, franjevca Matije Bošnjaka Zadránina, tiskana je u Mlecima 1495. godine, ali od nje do danas nije pronađen nijedan primjerak;
7. hrvatski prijevod djela Michael Carcano, *Spovid općena*, tiskano glagoljicom 1496. u Senju;
8. Molitvenik *Oficij Bl. Djevice Marije*, pisan latinicom i čuva se u Vatikanskoj knjižnici, sačuvan jedan primjerak
9. *Oficia svetoga karsta*, bez oznake godine i mjesta tiska, pisan latinicom i čuva se u Vatikanskoj knjižnici, sačuvan jedan primjerak.³¹

Jurić je dobro zaključio da su sve inkunabule iz prve skupine vjerskog sadržaja. One su objavljene s ciljem zadovoljenja potreba Crkve i vjernika, a njihovi autori su uglavnom crkveni dostojanstvenici. Pet njih je napisano živim hrvatskim jezikom, što ima iznimno važnu ulogu u povijesti hrvatske kulture. Ostale su pak objavljene na staroslavenskom jeziku u hrvatskoj redakciji. Povijest tiskarstva dodatno dobiva na važnosti jer je glagoljica prvi put uvedena u tiskane knjige, zahvaljujući naporima hrvatskih autora. Prema Juriću, povjesničari tiskarstva, zajedno s drugim kulturnim povjesničarima, ističu prva eksperimentiranja s nekonvencionalnim alfabetima u tiskanim knjigama kao ključan kulturno-povijesni događaj. Stoga, pojava ovih knjiga tijekom 16. i 17. stoljeća ističe se kao iznimna rijetkost. Još značajnije je što se, u hrvatskom slučaju, to dogodilo već u 15. stoljeću. Uz gotička i latinička slova, te hebrejska i grčka slova u godinama 1475. i 1476., glagoljica je, zahvaljujući zalaganju hrvatskih pojedinaca, postala punopravni član tipografskih pisama 1483. godine.³²

Druga kategorija hrvatskih inkunabula je znatno obimnija, istovremeno i bogatija sadržajem. Prema podacima koje iznosi Jurić, do 1984. godine evidentirano ih je ukupno 45. U ovoj kategoriji obuhvaćena su djela iz područja filozofije, prirodnih znanosti, beletristike, retorike, polemike, hermeneutike, zajedno s određenim brojem teoloških spisa. Š. Jurić je primijetio da se, osim nekoliko prepoznatljivih autora, pojavljuju i imena koja do tada nisu bila prisutna u poznatoj literaturi. Ono što čini posebnost ove skupine je činjenica da su neka od tiskanih djela zapravo najstarije tiskane knjige, čiji su autori Hrvati.³³

³¹ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 82-83.

³² Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 83.

³³ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 83.

Š. Jurić je iznio detaljan popis inkunabula druge skupine. Na početku navodi najstarije tiskano djelo jednog hrvatskog pisca. Radi se o *Oratorio in funere Petri cardinalis sancti Sixti*, koji je nagrobni govor o smrti svetosiktinskog kardinala Petra Riariusa iz 1474. godine. Taj govor održao je modruški biskup Nikola Modruški na latinskom jeziku u Rimu. Netom nakon toga, taj govor je umnožen novoizumljenim tiskarskim strojem. Ovo djelo je tiskano u 15. stoljeću u sedam izdanja: pet u Rimu te po jedan u Padovi i njemačkom Rostocku.³⁴ Tri godine nakon djela Nikole Modruškog, u Veneciji su se pojavila tri nova hrvatska humanistička pisca: Šibenčanin Juraj Šižgorić sa svojom *Carminom*, Trogiranin Karlo Ćipiko s povijesnim djelom *Petri Mocenici imeratoris gesta* i Hvaranin Šimun Dalmatinac s teološkim traktatom *De baptismo Sancti Spiritus*. Godine 1480. Šižgorić je predstavio svoje pjesme u inkunabuli *Dionysius Cartusianus, Dialogus Mariae et peccatoris*, koja je bila tiskana u Louvainu. Jurić također ističe tri inkunabule koje se pripisuju Šimunu Dalmatincu: *Esposizione dell'Orazione domenica, Specchio della salute* i *Esposizione della simonia*. Te su inkunabule ranije pogrešno pripisivane stranim nepostojećim autorima, no Jurić je uspio utvrditi da su djelo hrvatskog autora, Hvaranina Šimuna Dalmatinca.³⁵

Šibenski biskup Luka Tolentić, koji je 1478. godine služio kao papin referendarius, započeo je s objavljivanjem svojih *Litterae indulgentiarum*. Njegovo izdanje je bilo tiskano na jednoj stranici, a do kraja 1480. godine tiskano je ukupno trinaest izdanja. Tolentićevo djelo je uglavnom bilo namijenjeno zemljama sjeverne Europe te je stoga distribuirano iz tiskara u Bruxellesu, Davenportu, Mainzu, Goudi, Kolnu i Utrechtu. Jurić ističe kao značajnu osobinu ove inkunabule to što su izdanja vrlo rijetka i što su najčešće sačuvani kao jedinstveni primjerci. Nekoliko godina kasnije, u Baselu se pojavljuju tri inkunabule koje potječu od jednog Hrvata. Radi se o dva latinska *Proglasa* o sazivu protupapinskog koncila Andrije Jamometića, krajinskog biskupa, koje su tiskane 1482. godine te navodnom Jamometićevom *Opozivu (Retractatio)*. Jurić donosi zanimljivu informaciju da je nakon što su ove inkunabule objavljene, izdavač pronađen mrtav u baselskoj tamnici. Inače, taj izdavač je bio potomak prastarog hrvatskog plemena Jamometića.³⁶

Idući izdavač inkunabula je Zadraniin Šimun Paskvalić, koji je od 1487. do 1491. izdao četiri inkunabule. Radi se o dva prijevoda djela *Somnium Danielis* na talijanskom jeziku, 1488. godine izdaje još dva latinska djela: *Svetonijeve Vitae XII Caesarum* i popularne *Auctoritates*

³⁴ Jovanović, N. (2018). Nadgrobni govor Nikole Modruškog za Pietra Riarija. *Colloquia Maruliana ...*, 27. (27.), 126-127.

³⁵ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 84.

³⁶ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 84-85.

Aristotelis et aliorum philosophorum, koje je on sam priredio za tisak. U istom razdoblju svoj spisateljski rad započinje poznati teolog i humanist franjevac Juraj Dragišić. Od 1488. do 1500. godine Dragišić je u Firenzi tiskao svojih pet teološko-filozofskih inkunabula: *Dialectica nova*, *Mirabilia septem et septuaginta*, *Propheticae solutiones*, *De natura angelica*, nadgrobni govor za dubrovačkog diplomata Džonu Đurđevića i *Oratorio funebris pro Junio Georgio Habita*, kojeg je izdao 1500. godine. Hrvatskim inkunabulama možemo smatrati i dva djela tiskana krajem 15. stoljeća: *Albumasara. Introductorium in astronomiam* i komentirano izdanje Ciceronove *Rhetorica ad Herennium*, čiji je komentar napisao Porečanin Jeronim Capiduro. Š. Jurić nabraja i dva djela tiskana u Rimu. Ona su latinski spjev Jakova Bunića *De raput Cerberi*, koja je prvo tiskano književno djelo iz dubrovačkog humanističkog kruga. Nešto kasnije je u istom gradu tiskano teološko djelo rapskog pisca Martina Nimire, *Sermo de passione Domini*.³⁷

Godine 1495. u Veneciji se pojavljuje novo djelo dubrovačke književnosti: latinske pjesme humanista Karla Pucića, koje su tiskane pod nazivom *De laudibus Gnesae puellae*. Jurić također spominje inkunabulu *Concordantiae Biblioru* autora Conrada de Alemannia, objavljenu u Basilei kod Johhanesa Frobena i Johhanesa Petrija. Ova inkunabula je posebna jer sadrži tekst za koji se tvrdi da je djelo našeg Ivana Stojkovića, dok se Johhanes de Segobia, naveden kao autor, smatra samo priređivačem ovog Stojkovićeovog rada. U kasnom 15. stoljeću objavljena je inkunabula autora iz Trogira, Jakova Dragača. On je, kao član papinskog dvora, 1497. godine izdao *Pozivnicu pred sud*, koja je bila upućena protiv njemačkog grada Kölna. Postoji jedan sačuvani primjerak ovog tiskanog djela u Sveučilišnoj knjižnici u Kölnu. Još jedan izuzetan primjer je hrvatska inkunabula franjevca Benedikta Benkovića iz Zadra, koji je 1498. godine u Lyonu objavio *Navigium Mariae Virginis*. Jedini poznati primjerci ovog djela nalaze se u Nacionalnoj knjižnici u Parizu. Pri kraju 15. stoljeća iz tiska su izišle još dvije inkunabule. Prva je latinsko djelo *Baptistinus* Frana Lucijana Gundulića. Za nju je Š. Jurić ustvrdio da je prva tiskana domaća pripovijetka kojoj je tema uzeta iz suvremenog života. Posljednja po redu inkunabula je filozofski prvijenac trogirskog studenta Nikole Statilića, pod naslovom *Paradoxa*, o kojoj će biti riječ u kasnijem dijelu rada.³⁸

Treća i posebna skupina inkunabula je najbronija. Radi se o djelima koje su tiskali ili izdali hrvatski tipografi i izdavači koji su djelovali izvan svoje zemlje. Broji gotovo stotinu naslova. Za sva djela zasluge imaju tiskari Andrija Paltašić, Dobrić Dobrićević i Grgur Kraljić. Paltašić je tiskao četrdeset i dvije inkunabule. U svojim tekstovima je zastupio većinom sve

³⁷ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 85-86.

³⁸ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 86-87.

glavne rimske pisce, uz određen broj teoloških i liturgijskih tekstova. Ističu se i njegova djela s područja prava, a samo je djelo *Missale Romanum* iz 1485. ukrašeno ilustracijama. Posebnost njegovih rukopisa je to što su uglavnom sačuvana u mnogo primjeraka. Dobrić Dobrićević je svoj radni vijek proveo u Italiji. Najprije je sa svojim rođakom Paltašićem izdao inkunabulu *Lactancija* iz 1478. godine. Od 1479. godine do 1483. godine je kao dio društva "Maufer i drugovi" izdao ukupno devet inkunabula. Nedugo zatim se nastanjuje u Veroni, u kojoj je objavio sedam inkunabula. Dobrićević je svoj puni potencijal ostvario u Bresciji. Tamo je u vremenskom razdoblju od osam godina tiskao trideset inkunabula. Jedan je od najzaslužnijih što je brešansko tiskarstvo doseglo svoj vrhunac. Ovaj Dubrovčanin je zaslužan za postojanje preko pedeset inkunabula te se ubraja među najznačajnije tiskare 15. stoljeća. Posljednji hrvatski inkunabulist kojeg Š. Jurić spominje jest Grgur Kraljić. Bio je poznat kao veliki majstor, što potvrđuje rečenica mletačkog tiskara Evanđelista de Sancto Severina, koji je u jednoj svojoj inkunabuli napisao da je izučio zanat, između ostalog, i kod Grgura Dalmatina. Od njegovog tipografskog rada je poznata inkunabula *Albertus Magnus, Compendium theologicae veritatis*. Jurić nije pronašao što je on radio prije ili nakon objave tog djela. Neki hrvatski kulturni povjesničari su ga dovodili u vezu i s tiskanjem glagoljskog Misala iz 1483. godine. Š. Jurić je na kraju svoje analize iznio činjenicu da su Hrvati kao tiskari, izdavači ili autori objavili točno stotinu i pedeset inkunabula između 1474. i 1500. godine.³⁹

3.2. Otkriće dviju hrvatskih inkunabula

Uz brojne analize objavljenih djela, Jurić je svoj obol hrvatskoj tiskanoj riječi dao otkrivanjem inkunabula. To je četvrto djelo hvarskog pisca Šimuna Dalmatinca Hvaranina, u kojem se obrađuje pitanje simonije i tiskano je na talijanskom jeziku 1486. godine. Drugo je već spomenuto djelo Nikole Statilića o problemima ljudske sreće, koje je iz tiskare izišlo 1500. godine. Š. Jurić je do inkunabule Šimuna Hvaranina došao tragajući za sasvim drugim djelom. Rješavajući neka pitanja zatražio je od Nacionalne knjižnice iz Napulja djelo *Specchio de la salute* te je uz nju dobio i izdanje inkunabule *Esposizione della simonia*, koje je Hvaranin izdao u Veneciji 1486. godine. Š. Jurić zaključuje da su ta dva izdanja pogrešno tumačena kao jedno

³⁹ Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 87-88.

djelo. Djela su samo zajedno uvezana i izašla su iz tiskare istog dana, s različitim signaturnim oznakama i samostalnim kolofonom.⁴⁰

Jurić u analizi te inkunabule piše da se ona ne razlikuje stilom, jezikom i "temperamentom" od ostalih poznatih Šimunovih djela. Odmah na početku djela je napisao razloge koji su ga naveli za pisanje djela. Navodi da je bio protivnik trgovanja crkvenim stvarima te je došao u sukob sa svećenicima u Padovi te je zbog toga odlučio izložiti što je "prokleta simonija". Jurić navodi da se Šimun Hvaranin obilno služi citatima iz Novog i Starog zavjeta, ulazi u sve oblike pod kojima se simonija pojavljuje u svakodnevnoj praksi, spominje hipokriziju i pretvaranje pojedinaca, pokvarenjaka i lažnih proroka, govori o davanjima bogataša i siromaha i tako dalje. Svećeništvo nije bilo zadovoljno objavom ove inkunabule. Istražujući život Šimuna Hvaranina, Š. Jurić otkrio je dva izuzetno značajna teksta u Padovi, u Biskupskom arhivu. Prvi dokument je zapis o Šimunovoj sudskoj parnici vođenoj pred padovanskim biskupom 1472. godine protiv Joannesa Paxonusa iz Murella, zbog neizmirenih dugova. Drugi dokument datira iz 1476. godine i predstavlja dekret padovanskog biskupa kojim se iz grada i biskupije izgoni svećenik Leonardo. Šimun, svećenik koji je upravljao crkvom u Murellama i bio jamac za Leonarda, bio je dužan osigurati da osuđeni napusti Padovu. Jurić je istaknuo ove materijale jer su jedini poznati arhivski dokumenti koji se odnose na Šimuna Hvaranina.⁴¹

Druga inkunabula koju je otkrio Š. Jurić je kratko filozofsko djelo trogirana Nikole Statilića Zubana. Njegovo djelo *Paradoxa* tiskano je u radionici mletačkog tipografa Bernardina de Vitalibusa. Sastoji se od ukupno 12 listova, pri čemu je posljednji list ostao prazan. Tekst je tiskan antikvom te je ukrašen dvoreznim inicijalima. Prema informacijama koje je pronašao Jurić, sačuvana su dva primjerka ovog djela. Jedan se nalazi u Knjižnici Britanskog muzeja u Londonu, dok se drugi čuva u Gradskoj knjižnici u Trevisu.⁴²

O Statiliću se ne zna gotovo ništa osim onoga što je zabilježeno u ovoj inkunabuli. Na temelju pisama koja su priložena na kraju djela, može se naslutiti da je njegov otac bio Mihovil Statilić, dok se ime njegovog djeda spominje kao Stacije. Autor je objavio ovu raspravu dok je studirao u Italiji te ju je posvetio opatu Jeronimu iz Trevisa. Ovo posvetno djelo vjerojatno je razlog zašto je primjerak knjige sačuvan upravo u tom gradu. Š. Jurić je detaljno analizirao stil pisanja Nikole Statilića. Ističe se da je mladi autor osjetio potrebu da svoje akumulirano znanje podijeli s javnošću, koristeći se novim sredstvom komunikacije. Jurić ističe i to da Statilićev

⁴⁰ Jurić, Š. (1974), Dvije nove hrvatske inkunabule, *Prilozi povijesti otoka Hvara*, IV, 33-34.

⁴¹ Jurić, Š. (1974), Dvije nove hrvatske inkunabule, *Prilozi povijesti otoka Hvara*, IV, 34-37.

⁴² Jurić, Š. (1974), Dvije nove hrvatske inkunabule, *Prilozi povijesti otoka Hvara*, IV, 37.

spis nije lišen grešaka, ali da autor pokazuje vještinu u suvremenoj latinskoj frazi. U to vrijeme, mnogo hrvatskih studenata je boravilo po Europi, a Statilić je uspio popularizirati svoje djelo putem tiskane knjige. To je jedan od razloga zbog kojih ga Jurić uključuje na popis hrvatskih inkunabulista 15. stoljeća. Nije poznato je li Nikola Statilić ostao aktivno književno angažiran nakon završetka studija. Š. Jurić nije pronašao nikakve zapise o njemu među mnogim imenima trogirskog humanističkog kruga. Među trogirskim Statilićima spominju se još Jakov, graditelj i kipar koji je djelovao u Firenzi i na dvoru Matijaša Korvina te Ivan, pravno-teološki pisac i član budimske Akademije. Nešto kasnije ističe se Marin Statilić, osoba koja je otkrila poznati trogirski kodeks Coena Trimalchionis. No, nije poznato je li bio u rodbinskoj vezi s Nikolom Statilićem.⁴³

3.3. Doprinos Šime Jurića katalogiziranju inkunabula iz crkvenih arhiva

Crkvene institucije predstavljaju važne spomenike hrvatske kulturne baštine. Za tu tvrdnju postoji niz objektivnih razloga. Prvo, postoji tradicija u Crkvi koja potiče pozitivan odnos prema kulturnim artefaktima. Tijekom turbulentnih vremena, često su upravo pripadnici crkvenih redova bili ti koji su prepoznali vrijednost i pažljivo čuvali dragocjeni materijal, dok su vjernici pokazivali poštovanje prema sakralnim prostorima. Crkvene zajednice često su bile podržane od strane velikodušnih donatora pa su se mogli lakše brinuti o svojim dobrima. Najvažnije od svega, kontinuitet čuvanja kulturnih dobara osiguran je kroz vijekove, što nije uvijek slučaj s laičkim institucijama. Crkvena uprava je donosila različite propise koji su strogo zabranjivali rasprodaju imovine i ograničavali njezinu upotrebu, osiguravajući tako integritet crkvenih zbirki. Među dragocjenim književnim naslijeđem crkvenih ustanova, posebno se ističu raznovrsne zbirke inkunabula, knjiga tiskanih tijekom 15. stoljeća. Jedna od iznimno vrijednih zbirki inkunabula nalazi se u Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu.⁴⁴

Uz važne knjižnice u Splitu i Trogiru, Metropolitanska knjižnica u Zagrebu zauzima istaknuto mjesto među najstarijim crkvenim knjižnicama u Hrvatskoj. Njeni počeci⁴⁵ sežu u 1094. godinu, kada je osnovana Zagrebačka biskupija. Iako postoje vrlo ograničeni podaci o radu ove knjižnice tijekom prvih stoljeća postojanja, jedan od najznačajnijih dokumenata o

⁴³ Jurić, Š. (1974), Dvije nove hrvatske inkunabule, *Prilozi povijesti otoka Hvara*, IV, 37-40.

⁴⁴ Jurić, Š. (1984), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj, *Croatica Christiana periodica*, 8, br. 13, 154-155.

⁴⁵ Ivančan, Lj. (1925). Metropolitanska knjižnica u Zagrebu. *Narodna starina*, 4 (10), 191-193.

njenom imovinskom stanju je vrijedna knjiga inventara, nastala tijekom 14. i 15. stoljeća. Razvoj knjižnice postaje intenzivniji krajem 17. i početkom 18. stoljeća, zahvaljujući naporima dvojice zagrebačkih biskupa, Aleksandra Ignacija Mikulića i Maksimilijana Vrhovca. S obzirom na povećanje knjižnog fonda, postalo je neophodno izraditi kataloge. Prve moderne kataloge izradio je vrijedan knjižničar Stjepan Emerik Ledinski početkom 19. stoljeća. Kasnije je kanonik Dragutin Peček izradio novi katalog nakon što je prethodni zastario.⁴⁶

3.4. Inkunabule franjevačke provincije svetog Jeronima

Š. Jurić je u suradnji s V. Frkinom obradio i javnosti predstavio zbirku inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi franjevački samostani su osnovani na obalnom području zbog veze s Italijom. Najstarija administrativna jedinica franjevačkog reda bila je Slavonska provincija svetog Serafina. Godine 1393. uži primorski dio službeno je nazvan Dalmatinska provincija svetog Jeronima, te je bila podijeljena na četiri manje upravne jedinice - Dubrovačku, Zadarsku, Rapsku i Istarsku kustodiju. Daljnje podjele unutar franjevačkog reda dovele su do novih organizacijskih promjena te je 1484. godine uslijedila podjela na Dubrovačku i Dalmatinsko-istarsku provinciju, koja je ostala nepromijenjena sve do 1889. godine, kada je došlo do njihovog ponovnog sjedinjenja. Prvi svjetski rat je donio nove promjene, uključujući pripajanje krajeva koji su postali dio Italije talijanskim provincijama. Nakon Drugog svjetskog rata, ti krajevi su se ponovno pridružili Hrvatskoj, a franjevački samostani su se vratili, uz stjecanje nekih novih u Istri. Današnje sjedište provincije je u Zadru.⁴⁷

Jurić i Frkin su detaljno predstavili nekoliko samostanskih kataloga. Jedan od njih je samo sjedište provincije, samostan sv. Frane u Zadru. Prvi zapisi koji datiraju još iz 1228. godine otkrivaju bogatu povijest ovog samostana. Njegov ugled potvrđen je mnogim dokumentima, donacijama i natpisima, neki od kojih se čuvaju u samostanskom arhivu, dok su drugi integrirani u zidove klaustura ili u crkvene prostore. Kroz stoljeća, ovaj samostan bio je odredište mnogih poznatih domaćih i stranih posjetitelja, kao i redovnika koji su tu boravili. U 13. stoljeću postao je centar visokog obrazovanja za filozofiju i teologiju. Posebno se ističe

⁴⁶ Jurić, Š. (1984), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj, *Croatica Christiana periodica*, 8, br. 13, 156.

⁴⁷ Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatica Christiana periodica*, 14, br. 26, 121.

činjenica da je samostan igrao ključnu ulogu u hrvatskoj povijesti, jer je upravo u njegovoj crkvi proglašen Zadarski mir⁴⁸, što je događaj od velikog povijesnog značaja.⁴⁹ Domaći povjesničar i muzikolog o. A. Matijević je potvrdio da je u samostanu sv. Frane u Zadru postojao i skriptorij.⁵⁰ Š. Jurić i V. Frkin ističu da je povijest ove knjižnice obilježena brojnim izazovima, uključujući različite pobune, osvajanja, požare i druga razaranja. Međutim, najteže razdoblje doživjela je tijekom Drugog svjetskog rata, kada je Zadar bombardiran. U tim teškim vremenima, knjižnica je pretrpjela potpuno uništenje te je pod ruševinama ostala gotovo više od pola godine. Da bi se barem djelomično nadomjestili ratni gubici, pribjegli su prenošenju većeg broja knjiga iz drugih ugroženih knjižnica. Današnja knjižnica obuhvaća desetke tisuća svezaka, s jednom od najznačajnijih zbirki inkunabula. Ovu zbirku prvi je spomenuo o. Donat Fabijanić, navodeći prisutnost petnaest primjeraka, što je potaknulo i druge istraživače da posjete knjižnicu i istraže njezin sadržaj.⁵¹

E. Goldschmidt 1916. spominje u knjižnici ovog samostana 93 inkunabule u 67 svezaka. Jurić i Frkin zaključuju da je vjerojatno u to doba nastao i jedan anonimni katalog u kojem su popisane inkunabule i neka druga stara izdanja samostana svetog Frane u Zadru. Taj se katalog i danas čuva u zadarskoj Gradskoj knjižnici te je bitan zbog svjedočanstva o tome što se u ovoj knjižnici nalazilo prije Drugog svjetskog rata. Još jedan popis zadarskih franjevačkih inkunabula objavljen je 1981. i 1983. godine. Kasnije su pronađene još dvije inkunabule.⁵²

Iduća samostanska knjižnica o kojoj pišu Jurić i Frkin je ona Svetog Križa od Otoka. Smještena je u Korčulanskom kanalu, na otočiću Badija. Franjevci Bosanske vikarije naselili su se na ovom otočiću 1392. godine i posjedovali ga sve do 1950. godine, kada su bili prisiljeni napustiti to područje. Tijekom nekoliko stoljeća boravka na ovom mjestu, franjevci su ostavili značajan trag u kulturnom i obrazovnom području. Čak su osnovali klasičnu gimnaziju početkom 20. stoljeća, koja je 1924. godine postala javna. Naročito vrijedna je samostanska knjižnica, koja je evakuirana 1950. godine i djelomično preseljena u samostan Male Braće u Dubrovniku, a djelomično u samostan svetog Frane u Zadru. Zbirka inkunabula sada se nalazi

⁴⁸ Zadarski mir se odnosi na mirovni ugovor koji je sklopljen 18. veljače 1358. godine između Mletačke Republike i ugarsko-hrvatskog kralja Ludovika I. Anžuvina, kojim se Mletačka Republika morala odreći svojih posjeda u Dalmaciji.

⁴⁹ Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatia Christiana periodica*, 14, br. 26, 123.

⁵⁰ Matijević, A. (1953), Odlomak brevijara-antifonala sam. sv. Frane, *Zadarska revija*, br. 1, 26-32.

⁵¹ Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatia Christiana periodica*, 14, br. 26, 123.

⁵² Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatia Christiana periodica*, 14, br. 26, 123-124.

u Dubrovniku, a detaljno su je obradili Jurić i Frkin. Ukupno su dokumentirali 29 inkunabula porijeklom iz Badije. Autori još spominju i rezidenciju Gospe od Snijega na Cavtatu. Taj samostan potječe iz 15. stoljeća, a danas posjeduje manju knjižnicu jer je stariji fond prebačen u Dubrovnik. Posjedovao je jednu inkunabulu.⁵³

Uz onaj zadarski, vrlo je značajan i samostan Male Braće u Dubrovniku. Vjeruje se da su franjevci stigli u Dubrovnik za vrijeme života svetog Franje, koji je preminuo 1227. godine. Po dolasku, prvo su se nastanili u predgrađu na Pilama, ali su kasnije, nakon sukoba Dubrovnika sa srpskim kraljem Urošem II. Milutinom, preselili u današnji samostan Male Braće unutar gradskih zidina. Prethodna franjevačka naselja su razorena iz obrambenih razloga, što je rezultiralo izgradnjom novog samostana. Taj novi samostan brzo je stekao značajno mjesto u gradu i postao sjedište posebne Dubrovačke kustodije te kasnije Dubrovačke provincije.⁵⁴

Samostan Male Braće imao je ključnu ulogu u duhovnom, društvenom i kulturnom životu Dubrovnika i Republike. No, najteži udarac koji je doživio bio je veliki potres 1667. godine, koji je nanio ogromne štete. Stara crkva je potpuno uništena, dok je sama zgrada samostana teško oštećena. Ipak, knjižnica je obnovljena tijekom 19. stoljeća i stekla je reputaciju jednog od najbogatijih fondova. Danas broji više od 40.000 svezaka, a posebno se ističe zbirka inkunabula, koja je po broju primjeraka treća najveća u Hrvatskoj. Prema Juriću i Frkinu, tamo se nalazi ukupno 217 primjeraka.⁵⁵

Sljedeća samostanka knjižnica koju su obradili Jurić i Frkin je rezidencija Gospe od Milosti na Hvaru. Povijesni zapisi otkrivaju da su franjevci stigli na Hvar u drugoj polovici 15. stoljeća. Dobili su dozvolu za gradnju samostana 1461. godine, a samo četiri godine kasnije, mletački zapovjednik Kulfa je podigao zavjetnu crkvu Gospe od Milosti uz samostan. U 17. stoljeću, samostan je otvorio posebnu školu koja je bila aktivna sve do 19. stoljeća. S vremenom su crkva i samostan postali pravo središte Hvara. Tu su se sakupile vrijedne umjetnine, od kojih se izdvaja "Posljednja večera", autora M. Ignolija.⁵⁶

Posebno se ističe vrijednost samostanske knjižnice s pratećim arhivom. Unutar nje se čuva obilje važnih rukopisa, iluminiranih kodeksa i drugih rijetkih knjiga, uključujući i znatan

⁵³ Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatica Christiana periodica*, 14, br. 26, 149.

⁵⁴ Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatica Christiana periodica*, 14, br. 26, 150.

⁵⁵ Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatica Christiana periodica*, 14, br. 26, 150.

⁵⁶ Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatica Christiana periodica*, 15, br. 27, 182.

broj inkunabula. Godine 1916., E. Goldschmidt je dokumentirao prisutnost 43 inkunabule u 36 svezaka. J. Badalić navodi broj od 45 inkunabula, dok su Š. Jurić i V. Frkin temeljito pregledali kompletni knjižnični fond 1983. i 1989. godine te su identificirali ukupno 73 inkunabule, uz nekoliko manjih neidentificiranih fragmenata.⁵⁷

Š. Jurić i V. Frkin su nastavili svoje istraživanje na Rabu, na kojem se nalazi samostan posvećen svetom Bernardinu Sijenskom. Ovaj samostan je bio dom franjevcima koji su stigli na otok u drugoj polovici 13. stoljeća. Lokacija današnjeg franjevačkog samostana nalazi se u Kamporu, udaljenom oko tri kilometra od samog grada Raba. Izgrađen je 1451. godine, a članovi ovog samostana vrlo rano su se posvetili knjigama, osobito prepisivanju i ukrašavanju rukopisa. Poznati su po svojim kamporskim iluminiranim korama, koje svjedoče o njihovom umjetničkom i kulturnom doprinosu.⁵⁸

Franjevački samostan na ovom području posjeduje svoj jedinstveni muzej, gdje su izloženi raznovrsni dragocjeni predmeti. Iako samostanska knjižnica nije obimna, u njoj se nalazi značajan broj starih i rijetkih knjiga, s posebnim naglaskom na zbirku inkunabula. Š. Jurić i V. Frkin su u 1989. godini otkrili ukupno 30 primjeraka inkunabula, dok je u katalogu iz 1952. godine Badalić evidentirao njih 34. Vjerojatno je da je nekoliko primjeraka nestalo tijekom provale koju su izvršili nepoznati počinitelji početkom osamdesetih godina 20. stoljeća.⁵⁹

Jedan od najdrevnijih samostana u franjevačkoj provinciji smješten je na otoku Košljunu kod Punta. Prva zabilježena spomena o ovom samostanu datira iz 1186. godine, kada su ga naseljavali benediktinci. Oni su ostali tamo sve do sredine 15. stoljeća, kada su se franjevci preselili u samostan Navještenja Marijina 1477. godine. Franjevci su kroz vrijeme osnovali nekoliko škola, kao i muzej s obimnim etnografskim, arheološkim i prirodoslovnim zbirkama koje su vezane uz područje otoka Krka. Posebno dragocjena je njihova knjižnica, koja sadrži oko 20.000 svezaka pisanih na različitim jezicima. U ovoj knjižnici nalazi se treća najveća zbirka inkunabula u provinciji svetog Jeronima. Postoji nekoliko različitih procjena

⁵⁷ Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatia Christiana periodica*, 15, br. 27, 182-183.

⁵⁸ Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatia Christiana periodica*, 15, br. 27, 199.

⁵⁹ Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatia Christiana periodica*, 15, br. 27, 199.

broja inkunabula u knjižnici na Košljunu. Fabijanić spominje 24, Badalić 91, dok su Š. Jurić i V. Frkin dokumentirali ukupno 99 primjeraka inkunabula.⁶⁰

Š. Jurić i V. Frkin su svoje istraživanje franjevačkih samostana provincije svetog Jeronima završili u Dalmaciji. Među istaknutim samostanima ističe se prvi, iako najmanji, smješten na otočiću Krapnju, nedaleko od Šibenika. Franjevci su se na ovom otočiću naselili 1436. godine, zahvaljujući naporima Šibenčanina Tome Jurića. Otočić je postao naseljen tijekom turskih najezda, a lokalno stanovništvo se uglavnom bavilo ribarstvom i sakupljanjem spužvi, što je i danas prepoznatljivo za otok Krapanj. Franjevci su posvetili značajnu pažnju književnosti, a Fabijanić je dokumentirao čak 23 inkunabule koje su bile pohranjene u samostanu svetog Križa. Godine 1916., Goldschmidt i Bulić spominju čak 33 inkunabule u 29 svezaka. Danas u tom samostanu postoje samo dvije inkunabule, jer su ostale premještene u druge knjižnice.⁶¹

U Splitu se nalazi ukupno pet samostana, no samo samostan Uznesenja Gospina na Poljudu pripada provinciji svetog Jeronima. Njegovo osnivanje datira iz 1450. godine, a u njemu su sahranjene mnoge ugledne osobe Splita, među kojima i Marko Marulić, koji je u svojoj oporuci ostavio dio svoje zbirke tom samostanu. Osim toga, ovdje je djelovalo više škola, a od 1926. do 1948. godine, bio je čak i sjedište provincije. Knjižnica samostana osnovana je u 15. stoljeću i danas broji više od 15.000 knjiga. Postoji više podataka o broju inkunabula u ovoj knjižnici. Fabijanić ih je dokumentirao 19, Goldschmidt 34, Badalić 33, dok su Š. Jurić i V. Frkin 1988. godine opisali ukupno 25 inkunabula.⁶²

Sljedeći, ujedno i posljednji samostan franjevačke provincije svetog Jeronima koji su Jurić i Frkin istražili bio je Samostan Uznesenja Blažene Djevice Marije u Trogiru. Današnji samostan nalazi se na otoku Čiovu i datira iz 1432. godine. Franjevci s otoka Čiova bili su vrlo aktivni u području obrazovanja, a njihova škola postojala je sve do kraja Mletačke Republike 1797. godine. Goldschmidt je evidentirao četiri inkunabule, no danas u samostanu nema nijedne inkunabule. Vjerojatno je razlog tome požar koji je zahvatio samostan 1948. godine. U

⁶⁰ Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatia Christiana periodica*, 15, br. 27, 207-208.

⁶¹ Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatia Christiana periodica*, 15, br. 27, 237.

⁶² Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatia Christiana periodica*, 15, br. 27, 242.

požaru je izgorio arhiv s rijetkim knjigama, a dio spašenih knjiga prebačen je u samostan na Poljudu.⁶³

3.5. Inkunabule Franjevačke provincije svetih Ćirila i Metoda

Uz Franjevačku provinciju svetog Jeronima, Š. Jurić i V. Frkin su dali golemi obol istraživanju knjižnica Franjevačke provincije svetih Ćirila i Metoda. To je najveća provincija na području bivše Jugoslavije, a obuhvaća samostane koji se nalaze na u središnjoj i sjeveroistočnoj Hrvatskoj te dijelom Srbije: Bač, Bjelovar, Cernik, Čakovec, Čuntić, Ilok, Jastrebarsko, Karlovac, Klanjec, Kloštar-Ivanić, Koprivnica, Kostajnica, Krapina, Našice, Novi Sad, Osijek, Samobor, Požega, Slavonski Brod, Subotica, Šarengrad, Trsat, Varaždin, Virovitica, Vukovar, Zemun te veći broj župa. Na samim počecima su na ovom području postojale dvije franjevačke provincije, Ugarska i Slavonska, odnosno Hrvatska provincija. Godine 1340. godine se u Bosni formirala Bosanska vikarija, koja je za vrijeme turskih provala odigrala veliku ulogu u našim krajevima. Nakon što su Turci pokorili taj kraj, izvršena je fuzija preostalih samostana sa srodnim franjevačkim samostanima na području Slovenije te se ta provincija od 1708. godine zvala Hrvatsko-kranjska provincija svetog Križa te je postojala sve do 1900. godine. U početku 20. stoljeća došlo je do temeljite promjene u organizaciji ovih franjevačkih provincija. Samostani provincije svetog Ladislava, Hrvatsko-kranjske provincije i provincije svetog Ivana Kapistrana udružili su se formirajući jedinstvenu Hrvatsku provinciju svetih Ćirila i Metoda. Ova nova provincija suočavala se s različitim izazovima tijekom vremena, rijetko imajući razdoblja potpune stabilnosti. Unatoč tim izazovima, provincija je ostvarila značajne doprinose na vjerskom i pastoralnom području, posebno u području spisateljstva. Jurić i Frkin ističu važnost knjižnica unutar samostana ove provincije. Iako su često manjih razmjera, ove knjižnice čuvaju značajne zbirke vrijednih i rijetkih djela. Posebno se ističu zbirke domaćih pisaca, koje predstavljaju neprocjenjivo kulturno blago. Tijekom dvogodišnjeg istraživanja, Jurić i Frkin su posjetili i pregledali knjižnice svih starijih samostana u provinciji kako bi registrirali inkunabule. Otkrili su

⁶³ Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatica Christiana periodica*, 15, br. 27, 249-250.

inkunabule u ukupno devetnaest samostana te su detaljno dokumentirali svoje nalaze u svom istraživačkom radu.⁶⁴

Prvi samostan o kojem su prenijeli informacije zauzima izuzetno važno mjesto u povijesti. Radi se o franjevačkom samostanu u Zagrebu, koji se čak povezuje i s boravkom svetog Franje u Hrvatskoj. Samostan je pretrpio teške posljedice tijekom ratnih sukoba 1529. godine, zbog čega su franjevci bili prisiljeni napustiti Zagreb i izbivati gotovo devedeset godina. Tek su se vratili 1607. godine. Nakon povratka, samostan je bio centar osnivanja prvih teoloških škola u sjevernijim dijelovima zemlje, a u 18. stoljeću franjevci su osnovali i govorničku školu koja je imala velik utjecaj. Samostanska knjižnica predstavlja jednu od najznačajnijih te obiluje raznolikom literaturom. U njoj se također čuva 11 inkunabula, čije su karakteristike detaljno opisali Jurić i Frkin.⁶⁵

Još jedna važna knjižnica u kojoj su Jurić i Frkin zabilježili inkunabule bila je ona iločka. Tamo je samostan sagrađen 1349. godine, a najveći problem za grad je bio to što se nalazio u turskim rukama do 1688. godine. Tek su 1705. godine franjevci obnovili samostan i krenuli sa svojim radom. Uz škole, posjedovali su knjižnicu, koja broji oko 4.000 svezaka, od kojih su ukupno četiri inkunabule.⁶⁶

Iako se radio o relativnom velikom gradu, karlovačka knjižnica sadrži samo dvije inkunabule. No, franjevci su ovom gradu ostavili vrijednu knjižničnu građu, koja ukupno broji oko desetak tisuća svezaka. Ta građa predstavlja pravo blago, a Jurić i Frkin je nazivaju i kulturnim spomenikom grada Karlovca.⁶⁷

Franjevačka djelatnost u Koprivnici uzima zamah početkom 17. stoljeća. Jurić i Frkin su tamo pronašli jednu inkunabulu. Nešto veći broj (ukupno tri), pronašli su u samostanu u Krapini, gdje su franjevci bili baštinici prosvjetnog rada. Najveći su obol dali na polju

⁶⁴ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 130-131.

⁶⁵ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 130-132.

⁶⁶ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 136.

⁶⁷ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 139.

opismenjavanja seljaka, a vodili su i pučku školu, koju je polazio i Ljudevit Gaj. Tamo je on pronašao literaturu za svoje prvo djelo *O gradinama kod Krapine*.⁶⁸

Jedan od samostana s najviše inkunabula je onaj u Našicama. Tamo su franjevci došli već pred kraj 13. stoljeća. U 16. stoljeću zbog turske navale su napustili samostan, ali su se zadržali u Našicama skrivajući se po obiteljskim kućama. Samostan je obnovljen 1620. godine, a nešto ranije je pokrenula i privatna škola, koju je polazilo oko 50 učenika. Nakon oslobođenja od Osmanlija, kreće intenzivan razvoj Našica. Otvaraju se nove škole i studiji te se povodom toga osniva i knjižnica, koja se sačuvala sve do današnjih dana. Jurić i Frkin ističu ulogu oca Antuna Bačića, koji je nabavio velik dio građe. Uz sva vrijedna djela, ova knjižnica baštini i čak 10 inkunabula.⁶⁹

Impozantnu zbirku od 22 inkunabule su Jurić i Frkin popisali u Trsatu, koji danas administrativno pripada gradu Rijeci. Radi se o povijesnoj japodskoj građevini, koja je od 13. do 17. stoljeću bila u posjedu Frankopana. Franjevci su u ovo mjesto stigli 1453. godine, zaslugom kneza Martina. Godine 1629. dogodio se velik požar te je tada stradala vrlo vrijedna knjižnica i arhiv. Poslije obnove Trsat postaje provincijska kuća, a jedno vrijeme je tamo su se obrazovali teolozi, čiji je studij tu prebačen iz Ljubljane. Unatoč svim otegotnim okolnostima, u trsatskom samostanu provincije svetih Ćirila i Metoda danas se čuva ogroman broj riznica sa zavjetnim blagom, slika, arhivske građe, a njegov središnji dio je knjižnica s preko 10.000 svezaka.⁷⁰

Š. Jurić i V. Frkin su svoju veliku analizu samostanskih knjižnica franjevačke provincije svetih Ćirila i Metoda završili u Varaždinu i Vukovaru. U prvom od njih se čuva pravo inkunabilističko blago - njih 38! Kao i u drugim gradovima, varaždinski franjevci su baštinici obrazovanja baroknog grada, a od 1925. pa sve do kraja Drugog svjetskog rata su imali i vlastitu gimnaziju. U njihovom samostanu je preko 250 godina bila i bolnica. Jurić i Frkin su 1986. pregledali veliku knjižnicu te utvrdili već spomenuti broj inkunabula.⁷¹

⁶⁸ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 142.

⁶⁹ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 143.

⁷⁰ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 150-151.

⁷¹ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia Christiana periodica*, 11, br. 20, 150-157.

Vukovarski samostan je poseban po tome što je franjevačka aktivnost tamo zabilježena tek nakon 1687. godine i oslobođenja od Osmanlija. Do 1781. godine su bili po upravom Pečujske biskupije, da bi kasnije pripali Đakovačkoj biskupiji. Prva pučka škola je u Vukovaru otvorena 1736. godine, a od od 1733. do 1783. godine je u Vukovaru postojao provincijski studij filozofije. Od 1803. do 1885. franjevci provode i teološki studij. Sve ovo navedeno je bilo razlog nastanka bogate samostanske knjižnice, koja je brojala preko 17.000 svezaka. I nju su Jurić i Frkin posjetili 1986. godine i ostavili svoj pečat evidentiranje ukupno šest inkunabula. Tražili su i sedmu, koju je ranije opisao Badalić, ali ju nisu pronašli.⁷²

3.6. Inkunabule dominikanskih knjižnica

Š. Jurić je u suradnji s Franjom Šanjekom 1985. godine javnosti predstavio inkunabule koje su zabilježili u knjižnicama dominikanskih samostana u Hrvatskoj. Ti samostani se uglavnom nalaze u Dalmaciji, dok je glavna dominikaska knjižnica u Zagrebu. Dominikanci su u svojim samostanima obrazovali djecu i studente, a tim povodom su se otvorile i knjižnice. Jedna od najstarijih, i još uvijek aktivna dominikanska knjižnica je ona dubrovačka (primjer jednog izdanja iz knjižnice na slici 3). Ona je između 15. i 17. bila jedna od najvećih u ovom dijelu Europe. Teško je stradala u velikom potresu 1667. godine, a obnovljena je 1691. godine. Početkom 19. stoljeća je opet od Napoleonove vojske, a nakon toga je fond prebačen u puno manji i skromniji prostor. U njoj se 1985. godine nalazilo preko dvadeset tisuća svezaka, stotinjak vrijednik srednjovjekovnih kodeksa, ali i 247 inkunabula!⁷³

⁷² Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatica Christiana periodica*, 11, br. 20, 150-167.

⁷³ Jurić, Š., Šanjek, F. (1985), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. II. zbirka inkunabula dominikanskih knjižnica u Hrvatskoj, *Croatica Christiana periodica*, 9, br. 15, 123-127.

Slika 3. Naslovne stranice Savonarolinih izdanja u dubrovačkoj knjižnici (Jurić, Š., Šanjek, F. (1985.), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj, *Croatica Christiana periodica*, 9, br. 15, 174.)

Splitska dominikanska knjižnica je utemeljena u 13. stoljeća. Za njezin početak se veže 1272. godina, kada su se Trogirani Jakov i Luka Matejev obvezali prepisati jedan misal za splitsku zajednicu.⁷⁴ U dominikanskoj knjižnici u Splitu se mogu pronaći četiri raduala i tri antifonara, koje su sa sobom u grad donijeli dominikanci iz Drača. Velika vrijednost je sedamnaest inkunabula, od kojih se izdvajaju i neki iz privatne zbirke Marka Marulića. Samostan, a time i knjižnica su dvaput srušeni za vrijeme turskih ratova. Ova knjižnica nije sređena, ali posjeduje više od deset tisuća svezaka, tematike pretežno teološke i općeg kulturnog usmjerenja.⁷⁵

Jurić i Šanjek spominju još knjižnice u Gružu, Šibeniku i Togiru, koje su stradale za vrijeme Drugog svjetskog rata. Također, ističu se dominikanske knjižnice u Starom Gradu na Hvaru i Bolu na Braču, koje obiluju starom građom i inkunabulama. Za hrvatsku baštinu je neprocjenjiva bolska knjižnica, jer sadrži "Misal po zakonu Rimskog dvora" iz 1483. godine, od kojeg je sačuvano 47 listova. Jurić i Šanjek su na kraju iznijeli podatak da dominikanske knjižnice broje ukupno 283 inkunabule, od kojih se 247 čuva u Dubrovniku, Splitu 17, Bolu 14 te u Starom Gradu njih 5.⁷⁶

⁷⁴ Barada, M. (1948), *Trogirski spomenici*, dio I, Zagreb, 232.

⁷⁵ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatica Christiana periodica*, 11, br. 20, 129.

⁷⁶ Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatica Christiana periodica*, 11, br. 20, 129-130.

4. DOPRINOS ŠIME JURICA PROUČAVANJU PROŠLOSTI CETINSKE KRAJINE

Unatoč tome što je najveći dio svog života proveo izvan Sinja, Š. Jurić nije zaboravio svoj rodni grad. U ovom dijelu rada bit će predstavljen Jurićev znanstveni doprinos proučavanju povijesti Cetinske krajine, osobito Sinjske alke. U tom kontekstu treba svakako istaknuti da je Jurić u tri knjige objavio iscrpnu i nadasve korisnu bibliografiju Cetinske krajine, te da je dao doprinos proučavanju važnih cetinskih tema od kojih će u radu biti prikazane dvije, listina cetinskog kneza Ivana Nelipića, koju je on prvi objavio, i Sinjska alka. Bibliografije su prvi vodič i putokaz onima kojima je stalo do proučavanja prošlosti grada Sinja i Cetinske krajine, ali i proučavanja hrvatske prošlosti uopće.

4.1. Bibliografija o Cetinskoj krajini

Bibliografske zabilješke o Sinju i Cetinskoj krajini predstavljaju prinos kako zavičajnoj bibliografiji Sinja i Cetinske krajine, tako i hrvatskoj bibliografiji. Kulturno društvo "Cetinjanin" objavilo je u Sinju 1982. Jurićevu knjigu *Građa za bibliografiju Cetinske krajine do 1980. : I. dio : povijesni spomenici prvoga reda*. Knjiga ima 255 stranica i u njoj je Jurić sabrao svu literaturu koja se odnosi na Cetinsku krajinu a objavljena je do 1980. godine. Bibliografija obuhvaća primarne povijesne izvore (epigrafski i diplomatski materijal tj. objavljene natpise, listine, službene akte, izvještaje, javne proglose i sl.) kao i sekundarne, narativne spomenike (knjige, brošure, rasprave, članke, važnije osvrte, vijesti i sl.). Uz svaku se jedinicu navodi mjesto odnosno publikacija u kojoj je taj dokumenat objavljen. Zasebnu cijelinu u ovom dijelu predstavlja primarna građa o Cetinskoj krajini iz doba NOB-e (1941.-1945.).

Jurićevu knjigu *Bibliografske zabilješke o Sinju i Cetinskoj krajini (zaključno do 1940.): knjiga I.* objavili su u Sinju 1999. godine Matica hrvatska Sinj i Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. Knjiga na 410 strana obuhvaća djela o Sinju i Cetinskoj krajini i djela u kojima se Sinj ili Cetinska krajina spominju. Zabilješke su nastajale tijekom trideset godina autorova pisanja o Cetini i Sinjskoj alci i dio te građe već je objavljen u prvoj knjizi iz 1982. godine. U knjizi se nalazi oko 1.800 bibliografskih jedinica koje su klasificirane po područjima: opća djela (enciklopedije, leksikoni, bibliografije, zbornici i sl.); geološke i geografske karte; arheologija (prapovijest, stari vijek, starohrvatsko doba); povijest

(svjetovna); crkvena povijest; etnografija (narodni život i običaji, narodno blago); Sinjska alka; lijepa književnost; školstvo; zdravstvo (nosografske studije, higijena); gospodarstvo; društveni život. Unutar navedenih područja bibliografske jedinice su klasificirane po vremenskom slijedu, dok se u drugom dijelu knjige nalazi abecedno kazalo, što uvelike pomaže svakom istraživaču.

Bibliografske zabilješke o Sinju i Cetinskoj krajini (od 1940. zaključno do 1980.): knjiga II. potpisuju Š. Jurić i Josip Ante Soldo, a obuhvaća razdoblje od 1940. do 1980. godine. Knjigu je objavio Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split i ima 487 strana. Zbog bolesti Jurić nije mogao sudjelovati u priređivanje konačne verzije ove knjige pa je to umjesto njega učinio fra Josip Ante Soldo, pisac brojnih knjiga i članaka o Sinju i Cetinskoj krajini. Soldi su u pripremi pomogli bibliotekarice Neda Anzulović i Iva Kolak, Željko Rapanić i Viteško alkarsko društvo u Sinju, gdje su Jurićeve “zabilješke” bile pohranjene.

Brojni istraživači koristili su ili koriste Jurićevu bibliografiju koja im je neophodna u znanstvenom istraživanju. Ana-Marija Vukušić, predstavljajući radove o Sinjskoj alki od kraja 18. do početka 21. stoljeća, ističe ključnu ulogu bibliografije koju je sastavio Š. Jurić. Autorica pridaje posebnu pozornost etnološkim radovima, pronalazeći u njima materijal za drugačije koncipirano stručno istraživanje Alke, usredotočeno na odnos Alke kao važnog čimbenika identiteta i njezine opstojnosti.⁷⁷

Š. Jurić je u svojoj prvoj knjizi bibliografije zapisao: “Prikupljanje građe za bibliografiju nije nipošto lak posao. Trebalo je prelistati i pregledati velik broj knjiga, novina, časopisa i drugoga tiskanog materijala (od čega je dobar dio pisan na najrazličitijim stranim jezicima) da bi se pronašli i iskopali podaci koji su relevantni za našu temu. Često je takvo traganje bivalo uzalud, ali su se isto tako često puta na mjestima, gdje se nikako ne bi očekivali, pronašli zanimljivi, nepoznati ili zaboravljeni podaci koji mogu biti indiciji i poticaji za plodonosna daljnja istraživanja. Jedna od najvećih neprilika kod ovakvog sakupljanja građe jest to što se u našim, pa i najvećim, knjižnicama ne može uvijek doći do svih knjiga i periodskih izdanja koja se moraju pregledati, ako se hoće prikupiti sve što se odnosi na određeni predmet. A bez toga, naravno, ne može se jamčiti za točnost podataka ni za potpunost bibliografskog popisa.”⁷⁸

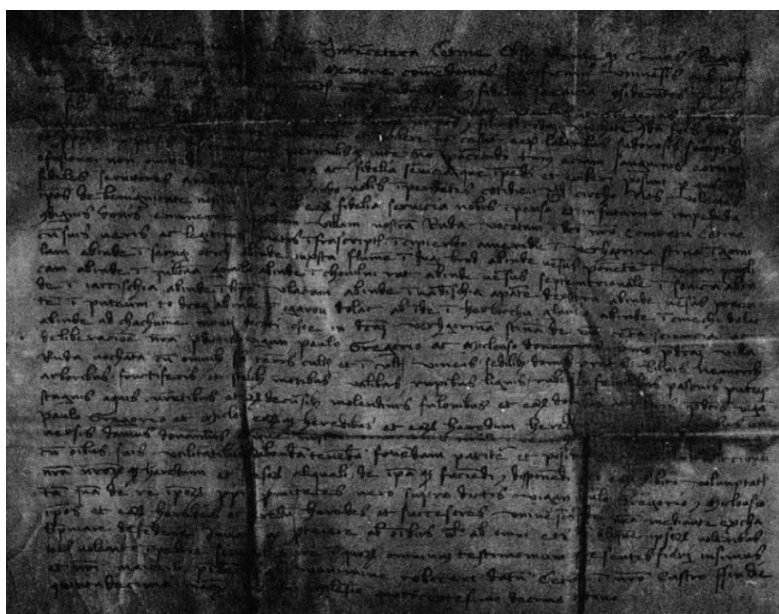
⁷⁷ Šipić, I. (2018), Doprinos Šime Jurića proučavanju Sinjske alke, 300. obljetnica slavne obrane Sinja 1715. godine (1715. - 2015.): Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa, 682.

⁷⁸ Jurić, Š. (sabrao) (1982.), *Građa za bibliografiju Cetinske krajine do 1980. : I. dio : povijesni spomenici prvoga reda*, Sinj, 3.

Usprkos navedenim poteškoćama, Jurić je objavio tri knjige bibliografske građe o Sinju i Cetinskoj krajini.

4.2. Listina cetinskog kneza Ivana Nelipića

Š. Jurić je 1977. godine predstavio javnosti do tada nepoznatu darovnicu (prikazana na slici 4.) cetinskog kneza Ivana Nelipića putem članka u *Arhivskom vjesniku*. Ova darovnica predstavlja klasičan primjer nesebičnog darivanja "za vjernu službu". Ivan, sin Ivana Nelipića, koji je bio knez Cetine, Klisa i Rame te bivši ban kraljevina Dalmacije i Hrvatske, neopozivo daruje svoje selo Rude u Cetini, unutar njezinih zakonitih granica, sa svim pripadnostima poput zemljišta, voda, šuma itd., svojoj braći Vignju, Pavlu i Grguru, sinovima Dubravka Dehojevića te njihovu stričeviću Nikoli, sinu Vukotinu, i njihovim potomcima. Ovo velikodušno darivanje proizlazi iz bezbrojnih usluga i pomoći koje su pružili Ivanu. U darovnici stoji da su čak bili spremni "ne ustručavajući se proliti krv za njih" (*sanguinis eorum effusione non omittendo*). Ivan Nelipić obećava da će braniti svoje daroprince i njihove nasljednike od bilo koga tko bi pokušao ometati njihovo vlasništvo nad selom. Isprava nosi datum "U Cetini, u našem gradu Vsinju dana 15. ožujka 1418. godine."⁷⁹

Slika 4. Listina Ivana Nelipića

(Jurić, Š. (1977.), Neobjavljena listina cetinskog kneza Ivana Nelipića, *Arhivski vjesnik*, 19-20, br. 1, 232.)

⁷⁹ Jurić, Š. (1977.), Neobjavljena listina cetinskog kneza Ivana Nelipića, *Arhivski vjesnik*, 19-20, br. 1, 234.

Isprava je posebno značajna jer u njoj nalazimo niz zanimljivih toponima koji su nekada bili u upotrebi u ovom cetinskom selu, a danas su, čini se, potpuno izgubljeni. Među njima su: Vrgorina Stina, Gomila, Sergni (?) Otok, Dugi Brod, zatim Zubova Gomila, Koviljni Rat, Sovica, Jarčiišća, Lipa Vlaka, Vardišća, Hrbočka Glavica, Kmetji Dolac i vrh brda po imenu Osoje. Analizom naziva poput Vrgorina Stina i Lipa Vlaka (kao i imena Vrh Rika, što je kasnije dalo naziv Vrlika, te drugih toponima zabilježenih u starim listinama iz Cetinske krajine), Jurić je zaključio da se u predtursko doba, kao i danas, u Cetinskoj Krajini govorilo ikavski. Ova listina se do nedavno čuvala u Franjevačkom samostanu u Zagrebu (na Kaptolu), a danas se smjestila u Franjevačkom samostanu na Trsatu. U Zagrebu je bila zajedno s ostalom arhivskom građom koje su nekada bile prenesene iz ukinutog Franjevačkog samostana u Senju. Prema tome, prva etapa bjegunaca iz cetinskog Franjevačkog samostana sv. Marije, stare Nelipićeve zadužbine, bila je Senj. Sam dokument je izvornik, napisan je na požutjeloj pergameni u suvremenoj notarskoj gotici. Dimenzije su mu: širina 31.5 centimetara, a visina 19.2 centimetra. Očuvan je i u dobrom stanju. Na dnu listine, na sredini, pričvršćen je debela vunena uzica koja nosi voštani pečat s grbom Ivana Nelipića i natpisom "Sig(illum) Johannis comitis Cetine et Clisii".⁸⁰

4.3. Informativni vodič o Cetinskoj krajini i Sinjskoj alki

Jedan od velikih doprinosa Š. Jurića poznavanju hrvatske prošlosti je izdavanje knjige *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, povodom 250 obljetnice pobjede nad Turcima. Jurićeva namjera je bila svoj kraj i vitešku igru predstaviti na jednom mjestu, budući da je većina dotad objavljene literature bila nepristupačna, nedostupna ili zastarjela. Jedan od motiva je bio onaj turistički, jer je i tada Sinjska alka bila događaj koji je privlačio goste u *alkarski grad*.⁸¹

U prvom dijelu rada Jurić donosi geografski pregled Cetinske krajine, uz koji je priložio vrlo vrijedne fotografije. Tako tu možemo pronaći i najstariju poznatu kartu Cetinske krajine iz 1785. godine. Š. Jurić u kratkim crtama je javnosti predstavio više aspekata svoje rodne grude, od poljoprivrede, životinjskog svijeta, rudarstva, običaja i naselja iz okolice Sinja. Vrlo

⁸⁰ Jurić, Š. (1977), Neobjavljena listina cetinskog kneza Ivana Nelipića, *Arhivski vjesnik*, 19-20, br. 1, 234-235.

⁸¹ Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb, 1-85.

je zanimljiv opis Sinjana: „Sinjani su poznati kao otvoreni, pristupačni i vrlo druželjubivi ljudi, ali uz to i ozbiljni, ponosni i odlučni. U društvu su veseljaci, spremni uvijek na šalu. I kad se nađu izvan Sinja, ostaju vjerni svojim navikama. Dobri su rodoljubi, hrabri i pouzdani, što su dokazali tokom cijele svoje povijesti.”⁸²

Jurić je u svom djelu iscrpno opisao bitku iz 1715. godine. Navodi da je to bio posljednji pokušaj Turaka da ponovno preuzmu upravljanje nad Sinjom, koji je bio ključna točka njihovog prolaza prema moru. Baš je u Sinju objavljen rat Mlecima od strane Turaka, jer se mletački providur Angelo Memo zatekao početkom 1715. godine u Sinju te mu je tu turski čauš predao objavu rata. Odmah potom se domicilno stanovništvo organiziralo te su napali turska uporišta oko Cetine, a kulminacija je uslijedila krajem srpnja iste godine.⁸³

Š. Jurić kao vrlo vrijedan i relevantan dokument navodi „Dnevnik opsade Sinja“, u kojem je opsežno opisan tijek bitke iz 1715. godine. Dnevnik je napisao anonimni autor, koji je bilježio iz dana u dan sve što se događalo u Sinju za vrijeme bitke s Turcima. Jurić u svom vodiču citira i dio dnevnika, u kojem se opisuje sam kraj bitke i pobjeda Sinjana nad turskom vojskom.⁸⁴

Uz ovaj izvor, Š. Jurić je u svoje djelo uglavio i riječi iz „Ljetopisa fra Nikole Lašvanina“, u kojem se govori o bitki između Sinjana i Turaka: „1715. Bosanska vojska i prid njom Mustajpaša Čelić, maroški paša, arnautski paša i Kavga sultan Tatarski s teškom vojskom odoše, kako govorahu, na Zadar. Ali se ništo ustaviše pod Senjem (Sinjem!) i biše ga na sve strane i učiniše žestoke juriše, al mu ništa ne mogaše, i biaše se kotarska vojska kupila kod Klisa. Al ji Turci ne dočekaše nego pobigoše odoć brez obzira, zašto tako hoti B.D.M koja dade Hrvaćanom snage, da grada Turkom ne dadoše, kako no dadoše malo parvo Varljiku grad Turkom na viru, ali za ludu, zašto Harvaćane pod mač a žene i dicu i robu u robstvo Turci okrenuše, a samo Principove soldate pustiše, i o. f. Stipana Gvozdena kapelana. U to vrime porobiše Turci Otok u polju Sinjskomu i mlogo roblje izvedoše“.⁸⁵

Sinjska alka je simbol Sinja i Cetinskog kraja, a trči se od 1715. godine, u spomen povijesne pobjede nad turskim osvajačem. Š. Jurić u svom vodiču donosi podatak iz *Memoara sinjske obitelji Milošević*, u kojima se tvrdi da se Alka u Sinju trčala još 1695. godine, ali to do sada nitko nije potvrdio. Prema uvriježenom mišljenju, odluka o trčanju Sinjske alke je

⁸² Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb, 9-21.

⁸³ Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb, 38-39.

⁸⁴ Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb, 39.

⁸⁵ Jelenić, J. (1916), *Ljetopis fra Nikole Lašvanina*, Sarajevo, 72.

donesena na dan pobjede 15. kolovoza⁸⁶, ali trčati se počelo 1717. godine⁸⁷. Š. Jurić navodi da je u ovoj viteškoj igri narod „gledao svoju priredbu, simbol svoje slobodarske borbe i otpora protiv porobljivača, doživljavajući kroz nju katarze svojih zapretenih snaga, junačkih poriva i težnja. Prastara viteška igra oživjela je novim životom, prihvaćena u ovoj sredini. Ako i nije porijeklom „sinjska narodna“ igra, Alka je to postala po izuzetnom interesu i ljubavi cetinskog naroda prema tomu natjecanju i u toj činjenici i leži tajna što se uspjela u Sinju održati do danas, dok je svagdje drugdje potpuno iščezla“.⁸⁸

Vrlo je zanimljiv podatak o datumima održavanja Sinjske alke kroz povijest. Jurić je napisao da se Alka od 1820. godine do 1835. godine trčala 12. veljače, od 1836. godine do 1848. godine na dan 19. travnja, zatim do 1916. godine 18. kolovoza, a u iduće dvije godine na dan 17. kolovoza. 1919. godine su održane dvije Alke, jedna 12. srpnja, a druga 16. kolovoza. Od 1919. do 1927. godine trčala se dan poslije Velike Gospe, a nakon toga do 1940. godine u prvu nedjelju poslije 15. kolovoza. Sinjska alka se za vrijeme Drugog svjetskog rata nije trčala.⁸⁹

4.4. Suradnja Š. Jurića s Viteškim alkarskim društvom

Š. Jurić je 1988. godine u suradnji s Viteškim alkarskim društvom objavio jedno od svojih monumentalnih djela. Radi se o knjizi *Dokumenti i književna građa o Sinjskoj alki*, koje sadrži sve podatke o održanim alkama do 1888. godine, statute i pravilnike društva od 1833. do 1985. godine, inventare od 1895. do 1945. godine te bibliografiju radova o Alki u posljedna dva stoljeća, zaključno s godinom izdavanja ovog dragocjenog djela za Sinj, Alku i narod Cetinske krajine.⁹⁰

Viteško alkarsko društvo je postavilo sebi zadatak sistematski prikupiti pisanu građu koja se odnosi na Sinjsku alku. Tog posla se primio Š. Jurić, koji je gotovo svu građu pronašao u zadarskom arhivu. Ovaj arhiv je u 19. stoljeću postao središnji arhiv za cijelu Dalmaciju te su se u njega obvezno pohranjivali svi stariji arhivi pojedinih dalmatinskih mjesta i javnih ustanova, uključujući građu o Sinjskoj alki. Š. Jurić je svoje istraživanje započeo 1981. godine, a povremeno je, uz njega, na tom poslu bio angažiran i arhivist zadarskog arhiva Slavko Ražov.

⁸⁶ Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb, 56.

⁸⁷ Nikolić, D. (1964), Prilog poučavanju Sinjske alke, *Narodno stvaralaštvo*, sv. 11, 804.

⁸⁸ Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb, 56.

⁸⁹ Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb, 59.

⁹⁰ Jurić, Š. (1988), *Dokumenti i književna građa o Sinjskoj alki*, Split.

Pronašao je cijeli niz bitnih dokumenata s prijelaza iz 18. u 19. stoljeće, ali i iz 20. stoljeća. U svom djelu je kronološki predstavio opširne prikaze svih važnih dokumenata, a one najstarije (iz vremena Prve austrijske okupacije 1798. – 1805. godine i iz vremena francuske vladavine od 1806. do 1813. godine je objavio u originalu).⁹¹

Krucijalan materijal za Jurićevo istraživanje bili su „Službeni izvještaji o trkama Alke“, koje su alkari od 1819. godine podnosili vlastima. Ti spisi sadrže točne informacije o danu održavanja Alke za pojedinu godinu, vojvodama, sucima, alkarima kopljanicima, rezultatima i što je najvažnije – slavodobitnicima. Jurić je sve pronađene podatke objavio, zaključno s 1888. godinom.⁹²

U drugom dijelu rada Jurić je objavio Statut Viteškog alkarskog društva iz 1833 godine, više pravilnika, nacrt Statuta iz 1955. godine, nacrt Pravilnika o alkarskoj igri iz 1955. godine i dva statuta iz 1955. i 1983. godine. Zatim se još mogu pronaći alkarska pravila iz 1985. godine te pravila o Časnom sudu iz iste godine. Značajni su i objavljeni inventari, dok je ogroman značaj i doprinos Cetinskoj krajini bibliografija radova o Sinjskoj alki, koju je Jurić sakupio do 1988. godine. Zaključno, na kraju knjige su dva riječnika. U prvom je Jurić stručno analizirao tuđice, dijalektizme i najvažnije stručne izraze povezane sa Sinjskom alkam, dok je drugi riječnik talijanskih izraza o Sinjskoj alki.

⁹¹ Jurić, Š. (1988), *Dokumenti i književna građa o Sinjskoj alki*, Split, 5-6.

⁹² Jurić, Š. (1988), *Dokumenti i književna građa o Sinjskoj alki*, Split, 6.

ZAKLJUČAK

Š. Jurić je jedna od ključnih figura hrvatskog knjižničarstva. Najviše je poznat po radu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (NSK), gdje je od 1946. do 1979. bio voditelj Zbirke starih i rijetkih knjiga i rukopisa. Bio je na čelu projekta uređivanja i objavljivanja rukopisa NSK u Zagrebu. Posebno se istaknuo u istraživanju hrvatskog latinizma i inkunabulistik. Jurić je i pionirski istraživao mnoge aspekte hrvatske književne povijesti koji su do tada bili nedovoljno istraženi. Nekoliko Jurićevih djela predstavlja neprocjeniv izvor za proučavanje povijesti Cetinke krajine i Sinjske alke.

O važnosti Jurićevog doprinosa hrvatskoj kulturi najbolje pokazuje bibliografija njegovih radova koja broji 108 bibliografskih jedinica, a koju je za tisak priredila Tinka Katić i objavila u dvobroju *Vjesnika bibliotekara Hrvatske*, posvećenom Juriću u čast. Jurić je svoj prvi rad objavio 1947., a posljednji 2002. godine. Još treba reći da je za daljnja istraživanja života i rada Š. Jurića osobito važan popis njegove rukopisne ostavštine koju je izradio Drago Pažin, a čuva se u posebnom odjelu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Unatoč Jurićevom iznimnom doprinosu hrvatskoj kulturi, čini se da je njegova uloga ostala nedovoljno prepoznata, posebno u njegovom rodnom kraju. Ovim radom se nastojalo ukazati na nedostatak sustavne obrade njegovog života i rada te potaknuti istraživače na daljnje istraživanje, kako bi on dobio zasluženo mjesto na hrvatskoj knjižničarskoj i povijesnoj sceni.

LITERATURA

1. Bačeković, A. (2002). Šime Jurić, Iz muzeja hrvatske knjige (Izbor književnih i kulturno-povijesnih rasprava, bibliografskih bibliotekarskih članaka i prikaza knjiga), Matica hrvatska, Zagreb, 2000., *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, 28, 1-2 (55-56), 257-262.
2. Barada, M. (1948), *Trogirski spomenici*, dio I, Zagreb.
3. Hebrang Grgić, I. (2018), *Kratka povijest knjižnica i nakladnika: s kodovima i aplikacijom*, Zagreb.
4. Ivančan, Lj. (1925). Metropolitanska knjižnica u Zagrebu. *Narodna starina*, 4 (10), 191-193.
5. Jelenić, J. (1916), *Ljetopis fra Nikole Lašvanina*, Sarajevo.
6. Jovanović, N. (2018). Nadgrobni govor Nikole Modruškog za Pietra Riarija. *Colloquia Maruliana ...*, 27. (27.), 123-141.
7. Jurić, Š. (1999), *Bibliografske zabilješke o Sinju i Cetinskoj krajini (zaključno do 1940.): knjiga I.*, Matica hrvatska Sinj - Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split, Sinj.
8. Jurić, Š. (1988), *Dokumenti i književna građa o Sinjskoj alki*, Split.
9. Jurić, Š. (1974), Dvije nove hrvatske inkunabule, *Prilozi povijesti otoka Hvara*, IV, 32-41.
10. Jurić, Š. (sabrao) (1982.), *Građa za bibliografiju Cetinske krajine do 1980. : I. dio : povijesni spomenici prvoga reda*, Sinj.
11. Jurić, Š. (1984), Hrvatske inkunabule, *Slovo*, (34), 81-90.
12. Jurić, Š. (1984), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj, *Croatica Christiana periodica*, 8, br. 13, 154-215.
13. Jurić, Š. (1977), Neobjavljena listina cetinskog kneza Ivana Nelipića, *Arhivski vjesnik*, 19-20, br. 1, 232-236.
14. Jurić, Š. (1960), Novi katalog rukopisa austrijske nacionalne knjižnice, *Slovo*, (9-10), 211-219.
15. Jurić, Š. (1980), Rukopisna građa u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu koja se tiče Istre, kvarnerskih otoka, Hrvatskog primorja, podgorja i Gorskog kotare, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 23 (1980), 215-223.
16. Jurić, Š. (1965), *Sinjska alka: Informativni vodič po Cetinskoj krajini*, Zagreb.
17. Jurić, Š. (2005), Kako sam postao bibliotekar, *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 48.

18. Jurić, Š., Frkin, V (1987), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatica Christiana periodica*, 11, br. 20, 130-172.
19. Jurić, Š., Frkin, V. (1990), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. zbirka inkunabula u knjižnicama franjevačke Provincije sv. Jeronima. Prvi dio, *Croatica Christiana periodica*, 14, br. 26, 121-204.
20. Jurić, Š., Frkin, V. (1991), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. IV. Zbirka inkunabula u knjižnicama Franjevačke provincije sv. Jeronima. Drugi dio, *Croatica Christiana periodica*, 15, br. 27, 182-261.
21. Jurić, Š., Josip Ante Soldo (2002), *Bibliografske zabilješke o Sinju i Cetinskoj krajini (od 1940. zaključno do 1980.): knjiga II.*, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split, Split.
22. Jurić, Š., Šanjek, F. (1985), Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj. II. zbirka inkunabula dominikanskih knjižnica u Hrvatskoj, *Croatica Christiana periodica*, 9, br. 15, 123-199.
23. Kolanović, J. (1993), Šime Jurić, Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke, Zagreb 1991., *Arhivski vjesnik*, (36), 304-306.
24. Kolanović, J. (1995), Šime Jurić, Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice, knjiga 3, Zagreb 1994., *Arhivski vjesnik*, (38), 248-250.
25. Librenjak, F. (1996), Razgovor sa Šimom Jurićem, *Cetinska vrila*, 1 (7), 44-45.
26. Ivančan, Lj. (1925). Metropolitanska knjižnica u Zagrebu. *Narodna starina*, 4 (10), 191-193.
27. Matijević, A. (1953), Odlomak brevijara-antifonala sam. sv. Frane, *Zadarska revija*, br. 1, 26-32.
28. Nazor, A. (2006), In memoriam Šime Jurić, *Slovo*, 54-55, 222-226.
29. Nikolić, D. (1964), Prilog poučavanju Sinjske alke, *Narodno stvaralaštvo*, sv. 11, 804.
30. Schiffler, Lj. (2009), Iz riznica hrvatske knjige, *Prilozi*, 69-70, 181-207.
31. Šipić, I. (2018), Doprinos Šime Jurića proučavanju Sinjske alke, *300. obljetnica slavne obrane Sinja 1715. godine (1715. - 2015.): Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa*, 681-684.

Bibliografski rad Šime Jurića: Istraživanje inkunabula i povijesnih izvora o Cetinskoj krajini

Sažetak

Ovaj rad prikazuje život i rad Šime Jurića, istaknutog hrvatskog knjižničara, klasičnog filologa i bibliografa. Jurić je poznat po svojem dugogodišnjem radu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, gdje je bio voditelj Zbirke starih i rijetkih knjiga i rukopisa. Njegov doprinos književnoj baštini je neizmjerljivo važan, posebice u istraživanju hrvatskog latinizma i inkunabilistike. Rad analizira njegovu ulogu u sređivanju knjižničke građe, reorganizaciji arhiva te uređivanju važnih kataloga, poput Kataloga rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Posebna pažnja posvećena je Jurićevu istraživačkom radu, na poseban način inkunabulistici, kojoj je dao ogroman doprinos. Iako je njegov doprinos izuzetno značajan, malo je sistematskih radova koji su se bavili njegovim životom i radom na jednom mjestu. Rad se također osvrće na Jurićevu povezanost s Cetinskom krajinom, posebno s Sinjskom alkom, gdje je ostavio dubok trag.

Ključne riječi: Šime Jurić, inkunabulistika, crkvene inkunabule, bibliotekarstvo, Sinj, Alka

Bibliographic work of Šime Jurić: Research of incunabula and historical sources about the Cetina region

Summary

This paper presents the life and work of Šime Jurić, a prominent Croatian librarian, classical philologist and bibliographer. Jurić is known for his many years of work at the National and University Library in Zagreb, where he was the head of the Collection of Old and Rare Books and Manuscripts. His contribution to the literary heritage is extremely important, especially in the research of Croatian Latinism and incunabulism. The paper analyzes his role in organizing library materials, reorganizing archives and editing important catalogs, such as the Catalog of Manuscripts of the National and University Library in Zagreb.

Special attention is paid to Jurić's research work, in a special way to incunabulistics, to which he made a huge contribution. Although his contribution is extremely significant, there are few systematic works that dealt with his life and work in one place. The paper also looks at Jurić's connection with the Cetina region, especially with Sinjska alka, where he left a deep mark.

Key words: Šime Jurić, incunabulistics, church incunabula, librarianship, Sinj, Alka

SADRŽAJ

UVOD	4
1. ŽIVOTNI PUT ŠIME JURICA	5
2. BIBLIOTEKARSKI RAD ŠIME JURICA	8
2.1. Š. Jurić bibliotekar koji je dijelio znanje	8
2.2. Metodologija rada Šime Jurića	9
2.3. Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu	11
2.4. Rukopisi Istre, Kvarnerskih otoka, Hrvatskog primorja, Podgorja i G. Kotara	13
2.5. Šime Jurić i katalog rukopisa austrijske Nacionalne knjižnice	13
3. ŠIME JURIC I INKUNABULE	15
3.1. Jurić o hrvatskim inkunabulama	15
3.2. Otkriće dviju hrvatskih inkunabula	19
3.3. Doprinos Šime Jurića katalogiziranju inkunabula iz crkvenih arhiva	21
3.4. Inkunabule franjevačke provincije svetog Jeronima	22
3.5. Inkunabule Franjevačke provincije svetih Ćirila i Metoda	27
3.6. Inkunabule dominikanskih knjižnica	30
4. DOPRINOS ŠIME JURICA PROUČAVANJU PROŠLOSTI CETINSKE KRAJINE	32
4.1. Bibliografija o Cetinskoj krajini	32
4.2. Listina cetinskog kneza Ivana Nelipića	34
4.3. Informativni vodič o Cetinskoj krajini i Sinjskoj alki	35
4.4. Suradnja Š. Jurića s Viteškim alkarskim društvom	37
ZAKLJUČAK	39
LITERATURA	40
Sažetak	42
Summary	43